

Береже

Аллахтың берекесін жаасын!

- КЕЛЕЧЕК ЭЭЛЕРИ БОЛГОН ЖАШТАРДЫ КҮНӨӨ ЧУҢКУРУНАН КУТКАРА АЛАБЫЗБЫ?
- БАЛДАРЫБЫЗДЫН ЖҮРӨГҮНӨ ЭМНЕНИ МУРАСКА КАЛТЫРЫП ЖАТАБЫЗ?
- САМОКРИТИКА В ЖИЗНИ МУСУЛЬМАНИНА

5

БАСЫЛЫШ

БИШКЕК КЫЗ КУРАН КУРСУ

Бишкек Кыз Куран Курсу 2015-жылдын 15-январь айында ачылды 200 кишилик студентке ылайыкташтырылган. Окуу мөөнөтү 2 жыл. Бишкек Кыз Куран Курсу Муфтияттан бекитилген окуу планынын негизинде кыргыз жана орус тилдеринде жүргүзүлөт. Окуу жайында студенттерди толук камсыз кылуучу, жашоосу учун бардык шарттары бар 200 орундуу жатакана иштейт. Ошондой эле, күн сайын үч маал ысык тамак берилет.

Биздин дарек: Бишкек ш.,

Лелин району, Ахунбаева/Репина 200Б

BISHKEK_KYZ_KURAN_KURSU

+996 770 61-46-05

БИШКЕК КЫЗ КУРАН КУРСУ

БИШКЕК КЫЗ КУРАН КУРСУ

МАЗМУНУ

КИРИШҮҮ

**КЕЛЕЧЕК ЭЭЛЕРИ
БОЛГОН ЖАШТАРДЫ
КҮНӨӨ ЧУҢКУРУНАН
КУТКАРА АЛАБЫЗБЫ?**

Хадича Шахин

3

**ПАЙГАМБАРЫБЫЗ
(САЛЛАЛЛАХУ АЛЕЙХИ ВА
САЛЛАМ)
АДЕП АХЛАБЫ**

Сабина Шакинова

6

**КЫРГЫЗ
МАКАЛДАРЫНДАГЫ
ҮЙ - БҮЛӨНҮН ОРДУ**

Миргул Бекмурзаева

8

**БАЛДАРЫБЫЗДЫН
ЖҮРӨГҮНӨ
ЭМНЕНИ МУРАСКА
КАЛТЫРЫП ЖАТАБЫЗ?**

Осман Нури Топбаш

10

**УЧУРДАГЫ
АЖЫРАШУУЛАРДЫН
БАШКЫ СЕБЕПТЕРИ**

Асатилла кызы Мээримай

12

**МУГАЛИМДИК-
ПАЙГАМБАРДАН
КАЛГАН УЛУУ КЕСИП**

Каримбекова Орозгул

13

**АТА-ЭНЕЛЕРДИН
«ТУУРА» ДЕП
ЭСЕПТЕГЕН КАТАЛАРЫ**

Маметмуса кызы Гулира

14

ИЗ ДНЕВНИКА РОДИТЕЛЯ

..... 16

САМОКРИТИКА В ЖИЗНИ МУСУЛЬМАНИНА

..... 17

ТЕЛЕФОН МЕНЕН

СҮЙЛӨШҮҮ АДЕБИ..... 18

БАЛА ТАРБИЯЛООДОГУ

КӨЙГӨЙЛӨР..... 20

Z - мууну..... 22

«БАЛДАР - БИЗДИН КЕЛЕЧЕГИБИЗ»

..... 25

БИТКОИН..... 27

ИСЛАМДА КОРОНАВИРУС

ЖӨНҮНДӨ АЙТЫЛГАНБЫ?..... 28

Береке

Башкы редактор: Норузбаева Бактыгүл
Редакциялык кеңеш: Исаева Салтанат
Хадича Шахин
Таштемирова Эркайым
Норузбаева Бактыгүл
Шекенова Сабина

Дизайнер: Жаңыбай кызы Бермет

каттоо номуру: 10266

E-mail: bereke0115@gmail.com

КИРИШҮҮ

Кыш каарданып, анан келет жаз ырдап,
Жаштык ойнойт сыр билгизбей жашынмак.
Жаңылбастан жаштайыңдан баш уруп,
Үмүт менен нурга толгон бакыт тап.

Ас салааму алайкум сүйүктүү окурмандар!

Айлана-чөйрө арууланып, аппак карга бөлөнгөн кереметтүү кыш мезгили менен бирге жан дүйнөбүз тазарып, аруулансын деген тилек менен «Береке» журналы кезектеги санын сиздерге тартуулайт.

Журналыбыздын бул санында: «Жаштар» темасы тууралуу сөз болмокчу. Азыркы коомдогу жаштардын ролу, жашоодогу орду, өнүгүүсү көп ойлондурат. Алар эмнеге кызыгып, кайсы багытта кайда бара жатышат? Келечек ээлери болгон балдарыбыз учурда эмне менен алек? Бул суроолорго жооп табууга аракет жасадык.

«Бүгүнкү кылган аракет, эртеңки биздин келечек.» -демекчи, азыркы учурда ар бир ата-эне, деги эле бүткүл тарбиялоочу кайдыгерликтин капканына түшпөй, мамлекетизбиге, эли-жерибизге, Ислам динибизге кызмат кылуучу мыкты келечек ээлерин тарбиялоого аракет кылуубуз абзел. Эмне эксек анын түшүмүн аларыбызды унутпайлы. Келечектин мураскорлору болгон жаштарга туура багыт, таалим -тарбия берүүдө Жараткан Аллах Таала ар бирибизге жардамчыбыз болсун.

Жаркын келечегибиз ар бирибиздин колубузда!

КЕЛЕЧЕК ЭЭЛЕРИ БОЛГОН ЖАШТАРДЫ КҮНӨӨ ЧУҢКУРУНАН КУТКАРА АЛАБЫЗБЫ?

ХАДИЧА ШАХИН

Абдуллах бин Масуд(р.а.)мындай деди: «Ар бир жыл, өткөн жылга салыштырмалуу кемчиликсиз болбогону эч качан көрүлгөн эмес. Мен бул сөзүм менен, бул жыл өткөн жылга караганда жаан-чачындуу же болбо-со, тиги жыл башка жылга караганда мол де-генди билдирген жокмун. Мен муну менен, жакшыларыңардын жана аалымдарыңар-дын араңардан кетишин айтып жатам...»

Абдуллах бин Масуддун (р.а) сөзүнө карай турган болсок, мурунку муундун өзүнөн кийинки муунду сындоосу нормал-дуу көрүнөт. Эгерде тарбиячылардан сура-саңыз, алар да өткөн жылдын окуучуларын шам менен издегенин айтышат. Азирети Алинин (р.а) жакшы бир сөзү бар: «Ар бир адам өз доорунун баласы». Демек, биз да ушул убакта төрөлгөнүбүздө, ушул мезгил-дин балдары болмокмуз. Башкача айткан-да, технологиянын баласы болот элек. Анда, бул заманда жашаган балдарды сындаган-дын ордуна, аларды жакшы муун кылып тарбиялоого аракет кылышыбыз керек.

Мен дагы жаңы муунду сындоочу-лардын катарында элем. Аларды сында-ган сайын, муундар арасындагы ажы-рымдын тереңдегенин билгенде, аларды түшүнүү үчүн жогорку класстын кызда-ры менен акыйда сабагын баштадык. Нафс өз кызыкчылыгын жакшы көрөт. Сабакка катышуучулардын санын жо-горулатуу үчүн видео, ар кандай бе-лектер, сый бар деп жарыя бердик.

Медресе окуучуларынын кийинүү стили-не көнүп калгандыктан, биринчи сабакта окуучулардын кийген кийимдерин көрүп, ичимден бир кызыктай абалда калдым. Баары азыркы заманбап моданын сти-линде, жүздөрүн жаап койсоң, сырткы келбетинде эч кандай айырма жок, ачык, кыз адебине ылайыксыз кийинишкен. Ошентсе да, жүрөктөр Аллахтын колун-да болгону үчүн биринчи сабакта эле ор-тобузда таттуу жакшы көрүү, жылуу бир мамиле пайда болду. Сабакка ар дайым катышуу болобу, болбойбу билүү максат-тында «эгерде бош убактыңар аз болсо, сабагыбызды 15 күндө бир кылсак бо-лот» дедим. Ал эми алар: «Жок, ар аптада бул сабакты каалайбыз», - деп айтышты.

Экинчи аптада араларындагы өспүрүмдүн бирөөсү курбусуна, сабак-ка келе албай турганын, кечинде туул-ган күн үчүн түнкү клубка бара турга-нын айтыптыр. Курбусу бул кабарды мага айтканда, «түнкү клуб» сөзүн угуп аябай капа болдум. Өзү ал жерге бар-са да, мендеги милдет – анын сабакка келүүсү үчүн бир нерсе ойлоп табуу эле.

Клубда жүргөн учурда ватсап-тан «сабакта аны көргөнүм үчүн кубан-ганымды, мага сабак учурунда энергия берээрин жана анын жолун карай тур-ганымды» жаздым. Бирок сөзүмдү уга-рына жакшы үмүттөнгөн эмесмин.

Ошентип сабагыбыздын башталаарына аз гана убакыт калган учур. Бир мезгилде эшиктин коңгуроосу кагылды. Карасам, эшикти каккан жанагы клубга барган жаш кыз эле. Анын алгачкы болуп келгенин көргөнүмдө, кубанычымдан бүткүл денем толкунданып, абдан сүйүндүм. Менин өтүнүчүмдү кабыл алып келгени үчүн өзгөчө ыраазычылыгымды билдирдим. Сабак баштала электен мурун, клубда кантип кыздар менен көңүл ачканын айтып жатты. Мен алардын жанына келгенде, өзүн актоо үчүн айттыбы түшүнгөн жокмун: «Ал жерде досторумдун баары арак ичишти, мени да «ич» деп сурангандарына карабай, оозума алган жокмун», – деди. Клубка барганын укканда кандай капаланган болсом, ичкилик ичпегенин укканда да, аябай сүйүндүм: «Кандай сонун, ошондой жагымсыз чөйрөдө болуп, курбуларыңа «жок» деп айтканың, ыйманыңдын күчтүүлүгүн көрсөтөт», – деп айтканымда чыңалуусу бир аз азайгандай болду. Балким мени жемелейт же сындайт деп ойлоду. Анан дароо: «Күнөө жасалган жерлерде болуу – күнөө кылбасаң да Аллах сүйбөгөн кыймыл-аракет», – деп айтканымда, жаш кыз: «Күнөө жасабагандан соң, андай жайларда отуруу, туура эмес экенин билбейт элем, мындан ары көңүл бурганга аракет кыламын», – деди.

Бул жаш кызыбыз кийинки жумандагы сабактарыбызга да үзгүлтүксүз катышуучулардан болду. Ал мезгилде беш маал намазын окубаса да, андан багымдат намазын окубастан үйдөн чыкпаарын угуу – мен үчүн эң чоң сыйлык эле.

Абу Дарда (р.а.) бир күнү чоң күнөө жасаган кишиге жолукту. Ал жердегилер күнөөкөр адамды акаарат сөздөр менен урушуп жатышкан.

Абу Дарда (р.а) бул топтон сурады:

– Бул киши кудукка түшүп кеткенде аны чыгарууга аракет кылбайт белеңер? Алар мындай жооп беришти:

– Куткарууга аракет кылмакпыз...

Абу Дарда (р.а) сөзүн мынтип улады:

– Анда бир тууганыңарды жемелебегиле да, силерди анын абалына түшүп калуудан сактаган Аллахка шүгүр келтиргиле...! Алар сурашты:

– Сен аны жек көргөн жоксуңбу?

– Мен аны эмес, анын жасаган ишин жек көрүп жатам. Ал ишти таштаган учурда, менин бир тууганым болуп эсептелет.

Ар бир инсандын ичине түшө турган

өзүнүн чуңкуру бар. Кээ бирөөлөр бул ордон өзүнүн аракети менен чыгат, кээ бирөөлөр болсо куткара турган кол издейт. Ар бир мусулман күнөө чуңкурунда чабалактап турган инсанды сындоонун ордуна, куткаруучу кол болгонго аракет кылуусу зарыл. Кээде куткаруучу кол болуунун ордуна, күнөөкөрдү каргап, бир тууганыбызды дагы да тереңирээк орго түртүп салышыбыз мүмкүн. Пайгамбарыбыздын (с.а.в). доорунда болгон бир окуя бар.

Нуайман аттуу бир сахаба арак ичкенде, Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) жанына алып келип, жаза беришет эле. Кээ бирөөлөр көйнөгү менен, кээ бирөөлөр болсо бут кийими менен аны урат болчу. Сахабалардын бирөөсү:

«Каргыш тийгир, эмне мынча көп ичет», – деп айтканда, Пайгамбарыбыз (с.а.в.):

«Бир тууганың жөнүндө шайтанга жардам кылба», – башка риваятта болсо:

«Антип айтпа! Ал Аллахты жана Элчисин жакшы көрөт», – деди.

Ошентип Алланын Элчиси (с.а.в) ичкилик ичкен кишиге каргыш айтууга тыюу салды. Каргыш айтуунун ордуна, дуба менен жардам колун узатуу керектигин көрсөттү.

Ичкилик жана намаз, ичкилик жана ажылык бир-бирине кандай карама-каршы амалдар. Же болбосо түнкү клуб жана таалим. Муну укканда, адегенде кандай болду деп таң каласың. Бирок намаз менен ушакты, орозо менен жалганды, ажылык менен алдамчылыкты оңой эле жанаша кое алабыз. Булар азыр кадимки күнөөлөрдүн бири болуп калды. Адам ар дайым көргөн нерсесине чоң күнөө болсо да, бир аздан кийин реакция бербей калат. Ошондуктан бул күнөөлөр кадимки көрүнүш. Учурубуздагы туура эмес социалдык тармактар, адеп-ахлакка зыянын тийгизген ар кандай интернет булактары күнөөлөрдү жылдар бою коомго тамчы-тамчы берип олтуруп, нормалдаштырды. Жалгандын атын «ак калп», ушактарды «кичинекей гыйбат» деп диндеги чоң күнөөлөрдү жеңил кабыл алууга себеп болду.

Физика боштукту кабыл кылбайт. Сынга алып, өзүбүздөн алыс кылууга аракет кылган жаңы муунду, медиа тузактары менен өзүнө байлап алганды абдан жакшы билет. Жаштарыбызды күнөө чуңкуруна түшүүлөрүнө жардам берүүнүн ордуна куткаруучу кол болуу тилеги менен... Хадича Шахин

Пайгамбарыбыздын (саллаллаху алейхи ва саллам) адеп-ахлагы

Сабина Шекенова

Мусулман адам жан дүйнөсүн азыктандырып, руханий деңгээлин көтөрүүсү үчүн Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) жашоосуна саякаттап, жакындан таанууга, аны сүйүүгө аракет кылуусу шарт. Ансыз “жүрөгүм таза, эч кимге жамандыгым жок” деп жалкоолонуп, бул дүйнөдөн жөн гана жашап өтүү өтө аянычтуу. Аллах Таала кулдары канчалык күнөөгө батып, өмүрүн, акылын каалагандай калчап жашап жатса да, ыйык Куранда; “Эй, менин кулум”, - деп кайрылып келет. Эмне себептен деп ойлойсуз? Албетте анын мээрими чексиз, ырайымы кең. Ал кулдарын ушунчалык сүйөт жана кадырлайт, тообо кылуубузду күтөт. Кутүүдөн да тажабайт. Өтө сабырдуу.

Кулдарынын өмүрүнө өрнөк болсун, жашоодо жол көрсөтсүн деп өзүнүн сүйүктүү элчисин адамзатка жиберет. Аны да өзү эң мыкты кылып тарбиялайт.

Пайгамбарыбыз (с.а.в.) бир хадисинде мындай деген: “Мени Жараткан Раббим тарбиялады жана тарбиямды эң мыкты кылды” (Суйуути, Жами-ус-Сагир, 1, 12).

Аллах Таала кыяматка дээр көктө жана жерде мактоого ылайык бир пайгамбарды жетиштирет. Анткени бир диндин пайгамбары болбой туруп адамдарга билдирүү, түшүндүрүү мүмкүн эместиги айдан ачык акыйкат. Алланын Элчиси болбогондо, Ислам динин туура түшүнүү кыйынга турмак. Анткени Ислам бир гана Курандан ибарат эмес. Анын (с.а.в.) өздүгүндө ачыкталган, өмүрүндө көрсөтүлгөн адеп-ахлактан ибарат. Азирети Айша энебиз Пайгамбарыбыз (с.а.в.) тууралуу мындай дейт:

“Алланын Элчисинин ахлагынан мыкты ахлакка ээ адам көргөнүм жок. Сахабаларынан же үй-бүлө мүчөсүнөн кимиси чакырбасын, дароо “утуп жатам”, - деп көңүлүн бөлчү. Ушундан утурлай

«Ким көп күлсө - айбаты сүрү азаят. Ким бирөөнү тылдыңдаса- башкалар да аны тылдыңдайт. Ким бир ишти көп жасаса- ошол иши менен белгилүү болот. Көп сүйлөгөн адамдын көп кемчилиги болот. Көп кемчилиги болгон адамдын уяты азаят. Уяты азайгандын такыбаалыгы да азаят. Кимдин такыбаалыгы аз болсо, анын руханияты да өлгөн болот....» (Умар бин Хаттаб)

Аллах Тааланын аяты түшкөн:

“Эч шек-күмөнсүз сен, бийик ахлакка ээсиң!” (Калам,4-аят).

Алланын Элчиси дүйнөгө келүү вазыйпасын хадисте мындай билдирет: “Мен көркөм ахлакты толуктоо үчүн жиберилдим” (Муватта, Хуснуль-Хулук,8).

Пайгамбарыбыз (с.а.в.) бизге, тагыраак айтканда үммөткө берилген эң чоң белек. Анын жашоосу баштан аяк жандуу Куран десек жаңылышпайбыз. Ал жетимге дагы, чабанга дагы, доско, тууганга, ата-энеге, аскерге, жадакалса өлкө башчысына дагы эң мыкты өрнөк боло алат. Буга Куран далил:

“Чындыгында, силер үчүн Алланы жана акырет күнүн үмүт кылгандар жана Алланы көп эске алган адамдар үчүн да Алланын Элчисинде көркөм өрнөк бар” (Ахзаб,21).

Жашоонун бардык тепкичтеринен өткөндүгү үммөт үчүн чоң сабак. Кандай гана жагдай болбосун, ал бир гана Жаратканына таянган. Кандай гана даражасы бийик көтөрүлбөсүн жөнөкөй болуп жашаган. Ага байлык да бийлик да берилген. Бирок мындан тайып сынбаган. Тескерисинче, Жаратканына дагы да жакындаган. Демек, бул жашоодо маңыздуу өмүр сүрүүнү каалап, бактылуулуктун даамын чындап сезгибиз келсе, анда Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) жашоосуна баш багып, окуп-андап, жан дүйнөбүзгө төңкөрүш жасашыбыз кажет.

Жашоонун бардык тепкичтеринен өткөндүгү үммөт үчүн чоң сабак. Кандай гана жагдай болбосун, ал бир гана Жаратканына таянган. Кандай гана даражасы бийик көтөрүлбөсүн жөнөкөй болуп жашаган. Ага байлык да бийлик да берилген. Бирок мындан тайып сын-

баган. Тескерисинче, Жаратканына дагы да жакындаган. Демек, бул жашоодо маңыздуу өмүр сүрүүнү каалап, бактылуулуктун даамын чындап сезгибиз келсе, анда Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) жашоосуна баш багып, окуп-андап, жан дүйнөбүзгө төңкөрүш жасашыбыз абзел.

Азирети Айша энебиз (Аллах андан ыраазы болсун) Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) ахлагы тууралуу мындай деген : “ Анын ахлагы Куран болчу. Куран ыраазы болгон нерсеге ыраазы болуп, ага каршы келген нерсеге кары төгүлчү” (Муслим, Мусафирин,139).

Хасан жана Хусейн (Аллах алардан ыраазы болсун) бойго жетип калганда атасы Азирети Алиден куттуу чоң атасынын ахлагы тууралуу айтып берүүсүн өтүнүшөт. Ал мындай деди: “ Расули Акрам, нур жүздүү, жумшак, мүнөзү абдан жакшы адам болгон. Анын оозунан жаман, адепсиз сөздөр такыр чыкпаган. Башка бирөөнүн жүрүм-турумун сындабайт эле. Алланын Элчиси (с.а.в.) ушул үч нерседен оолак болгон:

Элчиси	(с.а.в.)	ушул
үч	нерседен	оолак болгон:
1.	Талашып-тартышуу;	
2.	Керегинен ашыкча сөз сүйлөө;	
3.	Өзүнө тийешелүү болбогон иштерге кийлигишүү.	

Ал эми бул үч нерсеге маани берген:

1.	Эч кимдин көңүлүн оорутпаган;
2.	Эч кимге акаарат кылбаган;
3.	Башкалардын сырларын билгенге ашыкчу эмес.

Пайгамбарыбыз (с.а.в.) айткан маселер, калкка пайдасы тие турган гана маселер болгон. Алланын Элчиси сөз сүйлөп баштаганда, бардык сахабалар унчукпай, башын жерге ийип, кунт коюп угушчу. Бирөөсү суроо бергенде, сөз сүйлөгөндө ага көңүл коюп, угаар эле. Адамдар күлгөндө, ал жөн гана жылмайчу. Бейтааныш бирөө оройлук менен сүйлөй

*«Аллах Тааланын алдында
даражаңардын эң жогоркусу
тактыбалыгыңар жана адеп-ахлагыңар.»
[Хужурат с. 13 аят]*

турган болсо дагы, аны сабырдуулук менен укчу. Ал өзүн мактаганды жактырчу эмес. Эгерде бирөө көргөн жакшылыгынан улам ырахматын айтса, аны кабыл алчу. Пайгамбарыбыз (с.а.в.) эч кимдин сөзүн бөлчү эмес. Өзү сөзүнө төп келишкен, атына заты жарашкан, пейили таза, адамга жагымдуу киши болгон. Аны алгач көргөндөр сүрүнөн коркуп титирешээр эле. Ал эми жакындан таанып, дос болгондор, ага өмүр бою жан шерик болууну каалап, суктанаар эле» (Шемаили Тирмизий).

Пайгамбарыбызга (с.а.в.) мужи-за катары бир гана ыйык Куран китеби берилсе деле, бул ага жетиштүү болмок. Анткени Куранды окуп гана эмес, аны кантип жашоону жандуу үйрөткөн биринчи мугалим болуп саналат. Сахабаларын каары, мугалим кылып жетиштирип, дүйнөнүн булуң-бурчуна жөнөткөн эң биринчи устат. Адам тарбиялоонун өзү бул чоң искусство эмеспи. Пайгамбарыбыз (с.а.в.) сахабаларын көктөгү жылдыздарга теңеген. Кай бирине кармансаңар, туура жолдо экендигин баса белгилеген. Ааламдардын Жарык нуру, ар бир сахабасына өзгөчө түс, өзгөчө кооздук калтырып кеткен. Эч күмөнсүз артында калган бул сахабалар, аны тааныткандардын эң мыктылары бойдон кала берет.

Сизге айткым келген нерсе, урматтуу окурман, адам башка бирөөнү куткаруудан, тарбиялоодон мурун алгач өзүн тарбиялоосу зарыл. Адам дайыма жакшы кулк-мүнөзгө, көркөм адеп-ахлакка суктанып жашайт. Сөздөн дагы, кыймыл-аракетинен, амалынан таасирленет. Анда келиңиз, Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) ахлагындай адепке ээ болууну ниет кылалы, дуба кылалы, аракет кылалы. Анткени, Аллахка жакындоо, анын сүйүктүү кулу болуп өмүр сүрүүнүн жападан жалгыз жолу ушул десем жаңылышпаймын, ишениңиз....

Кыргыз макалдарындагы үй-бүлөнүн орду

Миргул Бекмурзаева

Киришүү

Үй-бүлө коомдун негизин түзгөн жана келечек муундарга маданиятты өткөрүп берүүдө маанилүү милдеттерди аткарган социалдык институт. Бирок бул институт убакыт өткөн сайын маанисин жоготууда. Үй-бүлө мүчөлөрүнүн бири-бири менен болгон мамилелери күндөн-күнгө начарлап баратканы байкалат. Мындай терс көрүнүштөрдү жоюу үчүн, анын себептерин иликтеп, чечүү жолдорун иштеп чыгуу жана бул маселе боюнча адамдардын маалымдуулугун жогорулатуу зарыл. Үй-бүлөлүк жашоонун улануусу жана балдардын туура тарбия алуусунда, маданий мурасыбыз болгон макалдардын эбегейсиз чоң таасири бар. Анткени макалдар миң жылдык тажрыйбанын жемиши.

Туура жар тандоо

Ар бир адам үй-бүлө курууда сезимге алдырбай, акылга таянып чечим чыгаруусу абзел. Анткени турмуш жолунда туура эмес кадам таштоо, тагдырдын татаал түйшүгүнө туш кылат. Кыргыз эли байыртан эле жар тандоого маани берип келген. Жар тандоодо жети атасын изилдеп, анын жакшы үй-бүлөдөн болушуна көңүл бурушкан. Жар тандоого байланыштуу ата-бабаларыбыз жаш муундарга кеңеш катары төмөндөгү макалдарды айтышкан:

- Баардык жигит кыз тандайт, бактылуу жигит уз тандайт.
- Энесин көрүп кызын ал, эшигин көрүп төрүнө өт.
- Алма сабагынан алыс түшпөйт.
- Атаны көрүп уул өсөт, энени көрүп кыз өсөт.
- Эки жакшы баш кошсо ырыс.
Бир жакшы менен бир жаман баш кошсо дурус.
Эки жаман баш кошсо уруш.
- Бай менен куда болсоң – чиренет, жарды менен куда болсоң тиленет
- Бактылуу болуш мүнөздөн, баатыр болуш күрөштөн
- Төркүнү жакындын төшөгү жыйылбайт
- Алыс жерге куда болсоң, артынчактап аш келет.
Жакын жерге куда болсоң, түрдүү ушак кеп келет.
- Арык атка туз бербе, акылсызга кыз бербе.
- Катын албай кайын ал.
- Катын алсаң отун ал, бир кучагын ашык ал.
- Жаман атты миңгенче жөө жүргөн артык.
Жаман катын алганча бойдок жүргөн артык.
- Жакшы эрге кыз барса, сылап-сылап султан кылат.
Жаман эрге кыз барса, сабап-сабап ултан кылат.

Үй-бүлө курууну кечиктирбөө

Үй-бүлөлүк жашоого карата маани берилген дагы бир жагдай – бойго жеткен кызды тезирээк турмушка узатуу. Анткени мунун көптөгөн себептери бар. Биринчиден, кыздар

эркек балдарга караганда биологиялык жактан эрте жетилет. Экинчиден, кыргыз эли кыздардын абийир жана намысына абдан көңүл буруп келген. Төмөндөгү макалдар кыздарды эртерээк турмушка узатуу керек экенидигин ачыктап турат.

- Бышкан жемиш сабында турбайт.
- Күйөөгө жетпей кыз тынбайт.
- Буудайдын барар жери - тегирмен, кыздын барар жери - күйөө.
- Кыз сактаганча туз сактаган жакшы

Кыргыздар кыздарынын эрте турмуш куруусун канчалык кааласа да кээде ар кандай себептерден улам бул ишке ашпай калышы мүмкүн. Мындай учурда: “Кул жейм дейт куйрукту, Кудай билет буйрукту”, - деп тагдырга моюн сунуп келишкен. Эркек балдардын да кеч үйлөнүүсүнүн бирден бир себеби катары экономикалык абалды айтууга болот. Мындай учурда: “Колдо жоктун айынан колтойгон уулум бойдок жүрөт”, - деп кайгырууларын билдиришкен.

Ар кандай себептер менен убагында турмушка чыкпай калган кыздарга карата төмөндөгү макал айтылган: “Кара далы эр тандабайт, өлөөр адам жер тандабайт”. Кеч үйлөнүү жубай тандоону татаалдаштырып эле койбостон, андан башка дагы көптөгөн көйгөйлөрдү жаратат. Ошондуктан бойго жеткен жаштарды көп кечиктирбей үйлөндүрүү зарыл.

Аялдын үй-бүлөдөгү орду

Кыргыз эли байыртадан эле аялды аздектеп аяр мамиле жасап келген. Тарыхый жана маданий булактарда аялдын кадыр-баркын көтөргөн көптөгөн маалыматтарды табууга болот. Өзгөчө макал-лакаптар аялдын үй-бүлөдөгү ордун таамай тастыктап берет. Эми ошол макал-лакаптарга токтолуп кетели. Аялдардын үй-бүлөдөгү орду жөнүндө төмөнкү макалдар айтылат:

- Алганың жакшы болсо жакаң агарат. Алганың жаман болсо чачың агарат.
- Аял жакшы - эр жакшы, вазир жакшы - хан жакшы.
- Аял жакшысын - эри сүйөт, эр жакшысын эли сүйөт.
- Аялың мыкты болсо - бактың, аялың кыйды болсо - каттың.
- Катының долу болсо, замандын тынчтыгынан не пайда.

- Жакшы болсо катының, келип турат жакының, табыла берет акылың. Жаман болсо катының, чакырсаң келбейт жакының, кете берет акылың.
- Жакшы катын жарым ырыс, жаман катын күндө уруш.

Үй-бүлө куруунун эң маанилүү максаттарынын бири – бактылуу жашоо. Бактылуулук түшүнүгү жеке адам жана коомго жараша өзгөрүп турат. Бактылуулук – бул жубайлардын бирин-бири сүйүп, сыйлап, урматтап, туура түшүнүү менен чогуу өмүр сүрүүсү.

Макалдар ата-бабалардын жашоодон алган тажрыйбаларынын жыйындысы. Бабалардын мурасы болгон макалдар үй-бүлөлүк жашоодо жана келечек муунду тарбиялоодо туура быгат берет. Жыйынтыктап айтканда, башка булактардай эле, үй-бүлө жөнүндөгү макалдар таалим-тарбия жагынан абдан пайдалуу кеңештерди камтыйт. Ошондуктан турмуш жолуна жаңы аттанган жаштар, бабалардын баа жеткис мурасы болгон макалдарды терең ой-жүгүртүү менен түшүнүп, жашоосундагы ар бир кадамын максат менен таштаса, турмуштун татаал түйшүгүнө кабылбайт.

БАЛДАРЫБЫЗДЫН ЖҮРӨГҮНӨ ЭМНЕ

Осман Нури Топбаш

Нуман бин Башир (р.а) мынтип түшүндүрөт: «Атам мени Алланын элчисинин с.а.в. жанына алып барды жана: – Мен, кулумдун бирөөн ушул балама бердим, – деди. Анда Алланын элчиси (с.а.в.): – Бул кайрымдуулукту балдарыңдын баарына жасадыңбы? – деп сурады. Атам: – Жок, жасаган жокмун, – деп жооп бергенде, асылзат Пайгамбарыбыз (с.а.в.): – Аллахтан корккула, балдарыңардын ортосунда адилеттүү мамиле жасагыла! – деди. Ошондо атам берген кулун дароо кайтарып алды (Муслим, Хибат, 13; Бухари, Хибе 12, Шахадат 9.) Башка риваятта болсо Алланын Элчиси(с.а.в.): –Бул тартууңа башка бирөөнү күбө кыл, – деди жана: –Балдарың сага жакшылык кылганда тең мамиле жасаса сүйүнөсүңбү? –деп сурады. Атам: –Албетте сүйүнөм! –деп жооп бергенде: –Анда сен да! (алардын ортосунда бирдей мамиле жаса, –деди) (Муслим, Хибат, 17).

Дагы бир күнү сахабанын бири, Алла Элчисинин (с.а.в.) жанында отурат эле. Ошол учурда жанына кичинекей уулу келди. Ал сахаба баласын сүйүү менен кучагына кысып өптү жана тизесине отургузду. Бир аздан кийин ал сахабанын кичинекей кызы да келди. Сахаба аны тизесине эмес, жанына отургузду. Бул окуяны көргөн Пайгамбарыбыз (с.а.в.) дароо ортого түшүп ага:

– Балдарыңдын арасында адилеттүү болушүң керек эмес беле? – деп айтты.

Башкача айтканда Пайгамбарыбыз (с.а.в.) перзенттериңди сүйгөн учурда кыз менен эркекке башкача мамиле жасабоо, бирөөсүн экинчисинен артык көрбөө керектигин билдирди.

Мунави мынтип айтат: «Дүйнө менен акыреттин тартиби адилеттүүлүккө байланыштуу. Перзенттердин ортосунда адилетсиз мамиле жасоо: (бир туугандар арасындагы) жек көрүү, кек сактоо жана көралбастыкты пайда кылат, ал эми ата-энеге каршы жарымында сүйүү, жарымында болсо

жек көрүү ойгонот.» (Файзул Кадир, V, 557). (бир туугандар арасындагы) жек көрүү, кек сактоо жана көралбастыкты пайда кылат, ал эми ата-энеге каршы жарымында сүйүү, жарымында болсо жек көрүү ойгонот.» (Файзул Кадир, V, 557).

Бир ой жүгүртүп көрөлү... Жаратуучубуз бизге аманат кылып берген балдарыбыз, артыбыздан бизди кайсы өзгөчөлүктөрүбүз менен эстейт?

Боорукердик, мээримдүүлүк, сүйүүбүз мененби же катуу мамилебиз менен эстейби? Адилеттүүлүгүбүздү эстейби, же адилет сиз мамилебиздиби?

Жоомарт болчу деп эскереби, же сараңдыгыбызды эскереби? Кечиримдүү эле деп эскереби, же дайым жаза берет эле деп эстейби?

Алардын жүрөгүнө сүйүүнү, кооз адепти, Исламдын мүнөзүн жана тарбиясын мурас кылып бере алабызбы? Перзенттерибиңдин көңүлүнө, кимдерди кошуна кылып жатабыз? Кайсы жакшы өзгөчөлүктөр менен алардын көңүл ааламын кооздоп жатабыз?

Кайсы жакшы сезимдерди аларга жайгаштырып жатабыз? Келечекте адамдардын арасында өз ордун табуусу үчүн аракет кылганыбыздай, Аллахка жакын кылуу үчүн да ошондой аракет кылып жатабызбы?

Мисалы: алардын жүрөгүнө Аллах жана Пайгамбардын сүйүүсүн канчалык мураска калтырып жатабыз?

Эң маанилүүсү – аларды пайгамбарыбыз (с.а.в.) сыяктуу мээрим жана сүйүү менен тарбиялап жатабызбы? Себеби балдардын тарбиясында мээримдүүлүк жана сүйүү өтө маанилүү орунду ээлейт. Ал эми Усама бин Зайд (р.а.) болсо мындай

деп айтат:

«Алланын Элчиси мени алып, бир тизесине отургузуп, (небереси) Хасан бин Алини

НИ МУРАСКА КАЛТЫРЫП ЖАТАБЫЗ?

болсо экинчи тизесине отургузат эле. Андан кийин бизди кучагына кысып мынтип айтат эле:

«Аллахым, бул экөөсүнө мээримдүүлүк кыл! Мен да аларга мээримдүүлүк кылып жатам!» (Бухари, Адаб, 22). Асылзат Пайгамбарыбыз (с.а.в.) бир күнү кызы Фатиманын (р.а.) үйүндө отурган учурда, неберелери Хасан (р.а.) менен Хусайн (р.а.) Пайгамбарыбыздан (с.а.в.) суу сурады. Алланын Элчиси (с.а.в.) биринчи Хасанга (р.а.) суу берди. Азирети Фатима – Пайгамбарыбыз Хасанды (р.а.) жакшы көрөт экен деп ойлоду. Пайгамбарыбыз (с.а.в.) болсо:

«Жок, Хасан биринчи суу сурады», – деди (Ахмад, I, 101). Андан кийин:

«Жакшылык жана батаңар менен перзентиңерге бирдей мамиле жасагыла. Эгер мен бирөөсүн жогору көргөнүмдө, анда кыздарды жогору көрөт элем», – деп айтты (Хайсами, IV, 153; Ибни Хажар, Ал Муталибул Алийа, IV, 69).

Ушул нерсени унутпашыбыз керек: күчтүү коомду күчтүү үй-бүлөлөр курат. Күчтүү үй-бүлөлөр болсо, напсинин азгырыгына алданбаган, руханий дүйнөсүн байыткан, пазилеттүү энелердин эмгеги.

Булардын эң сонун үлгүлөрүн болсо сахаба айымдардан көрсөк болот. Алар балдарына жаны, мал-мүлкү менен курмандык кылууну үйрөттү. Балдарынын жүрөктөрүнө Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) сүйүүсүн жайгаштырышты. Алланын Элчиси менен көп көрүшпөй калган уулдарына эскертүү беришти. Хузайфа (р.а.) бир окуясын эскерет: Апам мага:

– Пайгамбарыбыз (с.а.в.) менен акыркы жолу качан көрүштүң? – деп сурады. Мен болсо:

– Бир канча күндөн бери Пайгамбарыбызга (с.а.в.) жолуга элекмин, – дедим. Апам мага аябай ачууланды жана катуу урушту. Мен болсо: – Токточу, урушпачы апаке! Дароо пайгамбарыбыздын (с.а.в.) жанына барайын, ал менен бирге шам намазын окуюн, анан мен үчүн да сен үчүн да Аллахтан кечирим сурашын өтүнөйүн, – дедим (Тирмизи, Манакиб, 30/3781; Ахмад, V, 391-392).

Бүгүнкү күндө дагы ар бир мусулман ата-эненин милдети, сахаба сыяктуу сүйүү жана толкундануу менен баласына Аллахты жана Пайгамбарыбызды с.а.в. таанытып, сүйдүрүү, аларга болгон махабатты жүрөктөрүнө жайгаштыруу болушу керек.

Мисалы: куттуу Рамазан

айынын акыркы күндөрүн өткөрүп жатып, өзүбүздү дагы бир жолу суракка тарталы.

Мурдагы Рамазан айынан бул Рамазанга чейин балдарыбыздын жашоосуна ибадат сүйүүсүн киргизе алдыкпы?

Аларга адеп-ахлакты жана жакшы жүрүм-турум эрежелерин үйрөтө алдыкпы? Же болбосо аларды көчө тарбиясына таштап койдукпу?

Перзенттерибизге ибадат жоопкерчилигин жана Аллах үчүн аракет кылуунун маанилүүлүгүн үйрөтө алдыкпы?

Ар дайым акыйкатты жана чындыкты айтууну, барктуу инсан болуу үчүн Аллахты жүрөктөрүнө жайгаштыра алдыкпы?

Колундагы нерселерди бөлүшүүнү, улууларга урмат, кичүүлөргө ызаатты көрсөтө алдыкпы?

Алланын Элчиси (с.а.в.) мындай дейт:

«Сүйүү, кан жолу менен пайда болот»

Башкача айтканда, перзент үйүндө ата-энесинен кандай сүйүү көргөн болсо, ошону кан аркылуу өзүнүн балдарына өткөрүп берет. Эгер бала мээрим жана сүйүү менен чоңойгон болсо, сууга түшкөн таштан толкун жаралган сыяктуу, айланасына дайыма сүйүү таратып турат.

Ошондуктан балдарыбыздын жүрөгүндө жоомарттыктын уругун жашылдантуу үчүн, кошунага бере турган белектерибизди балдарыбыз аркылуу жиберели. Аларга берүүнүн даамын таттыралы.

Жамаатка көндүрүү үчүн, мечитке баратып же үйдө намаз окуган учурда балдарыбызды жаныбызга алалы жана аларга белектерди берели.

Балдарыбыздын руханий тараптан тарбиялануусунда Азирети Имам Газалинин ушул сөздөрүнүн маанилүү орду бар:

«Бала, Курани Каримди жана кээ бир хадистерди, жакшы адамдардын окуяларын жана жүрүм-турумун үйрөнүшү керек, себеби жүрөгүндө салих адамдарга болгон сүйүү ойгонсун».

Ушул нерсени унутпайлы, перзенттерибиздин келечеги үчүн аракет жасап бирок акырет жашоосу үчүн аракет кылбасак, алардын жан дүйнөсүн байытбасак – бул өзүбүзгө да, балдарыбызга да жасаган чоң катачылык болот.

Эй жараткан, балдарыбыздын жүрөгүнө сүйүү жана Өзүң ыраазы боло турган амалдарды жасай турган каалоо, аларды Исламдын тарбиясы менен жетиштирүүнү баарыбызга насип кыл! Оомийин...

УЧУРДАГЫ АЖЫРАШУУЛАРДЫН БАШКЫ СЕБЕПТЕРИ

Асатилла кызы Мээримай

Элибизде “кичинекей мамлекет” деп айтылып келген жана коомчулуктун эң негизги факторун түзгөн – үй-бүлө эмеспи. Бирок, тилекке каршы азыркы учурда ошол чакан мамлекет кулап, ажырашуулардын саны күн санап өсүүдө.

Үй-бүлөдө аялдын эң көп нааразы болгон маселеси – көп учурда эркектин аны укпаганы жана түшүнбөгөнү. Жубайлар арасындагы мамиледе аял өзүнө көңүл бурулушун, өзгөчө мамиле жасалышын жана бактылуулукту бөлүшүүнү каалайт. Бирок, тилекке каршы коомубузда эркек киши өз жубайына аскердеги досу сыяктуу эле мамиле жасап келет. Ал эми Пайгамбарыбыз (с.а.в.) Аиша (р.а.) энебизди төө үстүндөгү арабада алып бараткан сахабаларга: “Абайлагыла, ичиндеги кристаллды сындырып албагыла”, – деп дайындаган. Бул сөзү менен Алланын Элчиси (с.а.в.) аял кишинин канчалык назик экендигин жалпыбызга билдирген. Азыркы учурдагы психолог, окумуштуулар аял кишинин темпераменти көбүнчө холерик экендигин айтышууда. Бул темпераменттеги адам аябагандай эмоционалдуу жана ар бир нерсени жүрөгүнө жакын кабыл алат. Ал эми эркек киши өзүнүн ийгиликтүү жана күчтүүлүгүнүн билинүүсүн каалайт. Жубайы ал нерсени сездирүүнүн ордуна, үй-бүлөдө өз бийлигин орноткусу келип, ар бир мүмкүнчүлүктө жолдошун кемсинтип келет. Аялы тарабынан кемсинтилген же башка эркектер менен салыштырылган эркек, өз сөзүн күч менен же болбосо кыйкырып-коркутуу менен кабыл алдырууга аргасыз болот. Эркек кишинин психологиясы жаш бала сыяктуу, ар дайым макталып, колдоо көрсөтүп туруусун каалайт.

Ааламдардын мырзасы болгон Пайгамбарыбыз (с.а.в.) Аллах Тааладан эң биринчи кабар (вахий) келген учурда, аябай корккон көздөрү менен сүйүктүү жубайы Хадича (р.а.) энебизге:

– Эми мага ким ишенет, эй, Хадича?–деп сураганда, Хадича энебиз:

– Кудай алдында касам ичем, Жараткан Алла Таала сени эч качан уят кылбайт. Анткени сен тууган-уругунду коргойсуң, кедейлерге жардам берип, эч кимдин колунан келбей турган жакшылыктарды кылып келесин. Асыресе, аябай меймандос адамсың. Кудай үчүн калкка жардамыңды аябайсың... Оо Алланын Элчиси, сени эң оболу мен кабыл кылдым жана ишендим, Алланын жолуна эң биринчи мени чакыр – деп, эң биринчилерден болуп ыйман келтирип, аркасында ар дайым жөлөк болоорун ачык-айкын билдирген. Үй-бүлөдөгү көйгөйлөрдүн дагы бири, келишпестик же бирин-бири туура эмес түшүнүү. Аял өз жолдошун жакшы көргөндө, анын өнүгүүсүнө, ийгиликке жетүүсүнө жардам берүүнү каалап, өзү байкабаган таризде эркектин жаңылышын түздөп, кемчиликтерин жапкысы келет. Өзүнүн күчүн көрсөткүсү келип турган эркек үчүн бул анын алсыз экендигин айткандай туюлат. Бул жагдай өз жубайын туура эмес түшүнүүгө себепчи болот. Эгер аял өз жолдошунун аябай күчтүү экенин жана үй-бүлөдөгү «башкаруу» жолдошунда болгонун сездире алса, алар бактылуулукка карай биргеликте жол алаары шексиз...

(Уландысы кийинки санда)

МУГАЛИМДИК-ПАЙГАМБАРДАН КАЛГАН УЛУУ КЕСИП

Каримбекова Орозгул

Кичинемден бери эңсеген кесибим- мугалим болуу экенин ата-энем жакшы билчү. Алар менин шаардан окуйм деген тилегиме каршы чыгышкан жок, тескерисинче билим алуумду колдоп, колдорунан келишинче жардамын берип туруусу өзү эле менин алгачкы чоң кубанычым эле. Мектепти аяктап, педагогикалык окуу жайында студент болуп калганымда, ааламда менден өткөн бактылуу адам жоктой сезилген. Бул менин максатты ишке ашыруу жолумдагы экинчи чоң сүйүнүчтүү кадамым болчу. Убакыт учкан куш демекчи, билинбестен студенттик күндөрүм зымырап өтүп, окуу жайды да ийгиликтүү аяктадым. Андан соң ата-энемдин айтуусу менен, эч жака буйдалбай туура эле айылыма бардым. Ал учурда ата-эненин сөзү ар бир бала үчүн биринчи орунда болчу. Аларга карата өзгөчө урмат-сый, кадырлоо, сөздөрүн эч бир убакыт эки кылбоо бар эле. Айылга барганым, өзүм сүйгөн кесиптин ээси болгонум- менин үчүнчү эле эмес, бүгүнкү күнгө чейинки чексиз кубанычым болду деп айта алам...

«Мугалимдик-пайгамбардан калган улуу кесип.»- деген сөзгө убагында жакшы маани берген эмесмин. Азыр өткөн күндөрүмдү эстеп олтуруп, чын эле инсандар үчүн эң пайдалуу болгон ишти аркалап, убактымды келечек ээлери арнаганымга ыраазы болуп кетем. . Окуучуларым да мага ушул күнгө чейин келип, ыраазычылык билдирип, өз сыйларын көрсөтүп турушат. Бул- чоң бактылуулук да билген адамга. Ошончо окуучумдун жүрөгүндө жашап жатканымдын артында эч кимге байкалбаган, эч кимге милдет да кылбаган, канчалаган түйшөлүү, канчалаган изденүү, көздүн майын короткон уйкусуз түндөр жатат...

Алгачкы мектеп босогосун мугалим болуп

аттаган күндөн тартып оор түйшүктү мойну-ма алган экенмин. Тамганын элементин эмес, колуна калем сап кармай албаган ар баланы жазууга, окууга үйрөтүү үчүн эмне деген гана түйшүк тартпадым. Бирок бир да жолу чарчадым, тажадым деп айтпадым. Айтмак тургай, ал нерсе менин окуя да такыр келбептир. Үйгө келгенде тиричилик менен алпурушуп жүрсөм да, ошол баламды кантип үйрөтүп алат экенмин деп окуучуларымды ойлой берчү элем.

Мектепке эрте жөнөйм, жолдо келе жатып, көзүмө учурап калган балдарды да чакыра келем: «Балдар менен ойноп жүрө бербей, жазганды, окуганды жакшы үйрөнүп ал, өзүң үчүн жакшы.»- деп, кармаганым китеп-дептер болуп жүрүп, сабак бүткөнүн деле байкабай калган күндөрүм далай эле болду окшойт. Бактыма жараша кайын журтум да, жолдошум да мени жана менин жумушумду жакшы түшүнгөн жандар болду. Бул мен үчүн чоң таяныч эле. Бизде айылда мал каралгандыктан, жайкы каникулда анын түгөнбөгөн түйшүгү менен алек болобуз. Жумалай журттун баары жаз келээри менен жайлоого чыгышат. Ошондой учурда да мен жайлоодо өз үйүмө балдарды чогултуп, кадимкидей сабак өтүп, күзгө чейин аларды мектепке даярдачу элем. Ал убакта азыркыдай акча төлөп берүү, акы алуу деген түшүнүк да жок эле, баары Жараткандын ыраазычылыгы. Балдардын жаркын келечеги үчүн болчу. Мектепке чейинки мекемелер жоюлуп кеткендиги үчүн, бакча дегенди унута баштаган кез. «Билимге барчу жол, кыйынчылыкка да, шартка да, акчага да көз каранды эмес. Болгону талыкпаган аракет, ак эмгек керек.» деген ураан ар дайым жүрөгүмдө.

“

Ата-энелердин «туура» деп эсептеген каталары

Маметмуса кызы Гулира

жашагандыгы үчүн, балдар билимден өксүбөсүн деген максатта, ар түрдүү ыкмаларды өзүм ойлоп таап, иштеп жүргөнүмдү эстесем өзүмө-өзүм ыраазы болуп кетем. Бул ишим бүт айылдын элине жагып, эл аралык уюмдардын жетекчилерине дагы жетип «Жайлоо программасынын» андан ары өнүгүүсүнө байсалдуу жол ачылды. Көптөгөн чет өлкөлөрдөн атайын өкүлдөр келип, иш-тажрыйбама кызыгып, жакшы ой-пикирлерин айтып, бир канча шарттар түзүлдү. Мен болсо бүт дитимди коюп, дагы да алдыга карай умтулуп иштеп жүргөн күндөрүмдү- сүйгөн кесибимден алган эң ырахаттуу күндөрүм экенин азыр да кубануу, сыймыктануу менен эскерем. Канчалаган чет-өлкөлүк белгилүү уюмдардын программасына дал келген далай иштердин алгачкы чыйыры ушул аймактан башталган десем жаңылбаган болоор элем. Кыштын күндөрү бизде тоолуу аймак болгондуктан аябай суук болуп, кар оор түшөт.

Жадакалса ызгаардуу кышта жол жабылып, өзүнчө эле бир дүйнө болуп бөлүнүп калчубуз. Ошондой күндөрү үйгө отту улуу жагып, айылдагы балдарды чогултуп, окууга даярдап жүрдүм. Жомок айтып берип, ыр үйрөтүп, кичинекей коомдо болсо да, жүрүм-турум эрежелерин, адеп-ахлак үйрөнүшүп өзүнчө бир кичинекей окуу жай болуп калаар элек. Бул нерседен жогору жакка эч кимге кабар бербей эле, бөбөктөрдү туура сүйлөөгө, тазалыкка, жазууга көнүктүрүү менен алектенип жүрсөм, бул эмгегим да колдоого алынып, өнүктүрүүгө татыктуу иш деп бааланып, билим берүү тармагы, эл аралык уюмдардын жардамы менен керектүү көрсөтмө куралдар, окуу китептери, ар түрдүү, кызыктуу жомоктор менен толукталып, биз үчүн ыңгайлуу шарт түзүлүп, андан ары да жигердүү иштөө үчүн даңгыр жол ачылды.

Ошол даярдалган балдар мектепке барганда тартынбай оюн айтып, жазгандан кыйналбай, окугандан жүдөбөй дароо сабакты өздөштүрүп кеткени мени аябай кубантаар эле, ушунчалык бактылуу болот элем....

Мамлекет да, калайык-калк да баалап, көптөгөн мамлекеттик сыйлыктардын, төш белгилердин ээси болдум. Бирок, мен үчүн ошол окуткан балдарымдын айткан жылуу сөзү, жагымдуу эскерүүлөрү, ар дайым билдирген ыраазычылыгы сыйлыктардын эң көрүнүктүүсү да, баалуусу болуп эсептелинет.

Ушул тапта эс алуудамын. Мектепти сагынам, андагы жаш кадрлар менен жолугуп, билгенимди үйрөтүп, азыркы балдардын психологиялык деңгээлин өздөштүрүүнү, жаңычыл, жаратман мугалим боло билүүсүн, өз кесибин сүйүп эле эмес, ар тараптуу өнүгүүнүн жолуна түшүүнү, кыйынчылыктан качпоону, аларга карата туруштук берүүсүнү айтып, өз тажрыйбаларым менен бөлүшүп келем. Ошол кыйынчылыктардын артында сөзсүз ийгиликтер жаралаарын, аракеттин артындан бүткүл жакшылык келээрин аларга айтуум менин мугалимдик милдетим деп сезем....

Бүгүнкү күндө ата-энелерибиз туура деп эсептеп, бирок жаңылыш кадамдарга барган көптөгөн абалдарды көрүп жатабыз.

Балдарды тарбиялоонун өзүнчө багыты болгондой эле, ата-энелердин билим берүүсү деп аталган башка тармак да болушу керек жана бул билим берүү бөлүмү бир гана курс, семинарлар менен чектелип калбоого тийиш.

Үй-бүлө ичиндеги бири-бирине болгон мамиле, жүрүм-турум абдан маанилүү, кичинекей балдарда инсандык калыптануусу биринчи 5 жылда башталгандыктан алгачкы милдет ата-энеге таандык. Ата-энелердин бул учурда кетирген каталарына көңүл буралы:

1

Кемчиликсиз болуусун
күтпөңүз

Ата-энелердин эң көп кетирген каталарынын бири – кемчиликсиздикке умтулуусу. Бардыгы өз баласын эң мыкты болуусун каалайт. Ар бир жаатта ийгиликке жетүүсүн самайт. Бирок бул тилек дайыма эле тегиз орундала бербейт. Балдарыңыздын ден-соолугу чың, өзүнө ишенген, адамдар менен оңой тил табыша алган, сезимтал, боорукер жана толеранттуу мамиледе болуусу үчүн сиздин жасай турган биринчи кадам – алардын сиздин жолду жолдой тургандыгын түшүнүү.

Тамак менен таанышуусуна
уруксат бериңиз

2

Айрым ата-энелер балдарынын тамак тандоосуна нааразычылыгын билдирет. Мунун себеби алардын тамактануу рационунда кетирилген каталардан улам келип чыгат. Эгерде балаңыз күндүн менюсун жактырбаса, дасторкондон туруп кетсе, бул учурдагы эң чоң жанылыштык – анын каалаган башка тамагын даярдоо. Дастаркондогу

шорпону ичпеген балаңызга гамбургерди каалагандай кылып даярдап берсеңиз, бул нерсени адатка айланып алуусуна жардамчы болосуз. Ал гана эмес, айрым ата-энелерде мектеп жашына келген, өзүнүн муктаждыктарын өзү камсыздай алган балдарга өз колдору менен тамак жедирген жагдайлар кездешет. Бул абал балада – даярга көнүү, жеңилүү, өзүн-өзү камсыз кылалбоо сезимдерин жаратат.

3

Баланыздын үйдөгү тартиптерин чогуу белгилегиле

Балаңыз менен чогуу чечим кабыл алуу менен бирге үйүңүздүн жалпы колдонула турган чөйрөлөрүн жана жеке чектериңизди түзүңүз:

- Үйдүн бөлмөлөрүндө, ашканада жана раковиналарда пайда болгон ар кандай кырдаалдар боюнча чогуу чечим кабыл алыңыз.
- Үй-бүлө мүчөлөрүнүн жеке аймактарынын чектерин аныктаңыз.
- Үйдө баары сактоого тийиш болгон тартиптердин негизги схемасын түзүп, көрүнө турган жерлерге илип коюңуз.
- Бардык нерсеге ырааттуу болуңуз, анткени сиз аткарган куралдарды жубайыңыз аткарбаса же четке какса баланын инсандык өнүгүүсүнө терс таасирин тийгизиши толук мүмкүн.

Ар бир каалаган нерсесинин болуусун же сатып алынышын колдобоңуз

4

Азыркы учурда көпчүлүк ата-энелер материалдык жана моралдык мүмкүнчүлүктөрүн көз жаздымда калтырып, балдарынын каалаган нерсесин жасап, каалагандай жүрүүсү үчүн аябай аракет кылышат. «Меники болбоду, жок дегенде балда

Чынын айтсак, балдардын муктаждыгынан тышкары сатып алынган бардык оюнчуктар, кийимдер жана материалдардын баары бала үчүн абдан зыяндуу. Бул нерсе балдарга – эч кандай күч аракет жумшабай эле баарына жетсе болот деген сезимди жаратат жана жалкоолукка түртөт.

5

Ашыкча коргогондон алыс болуңуз

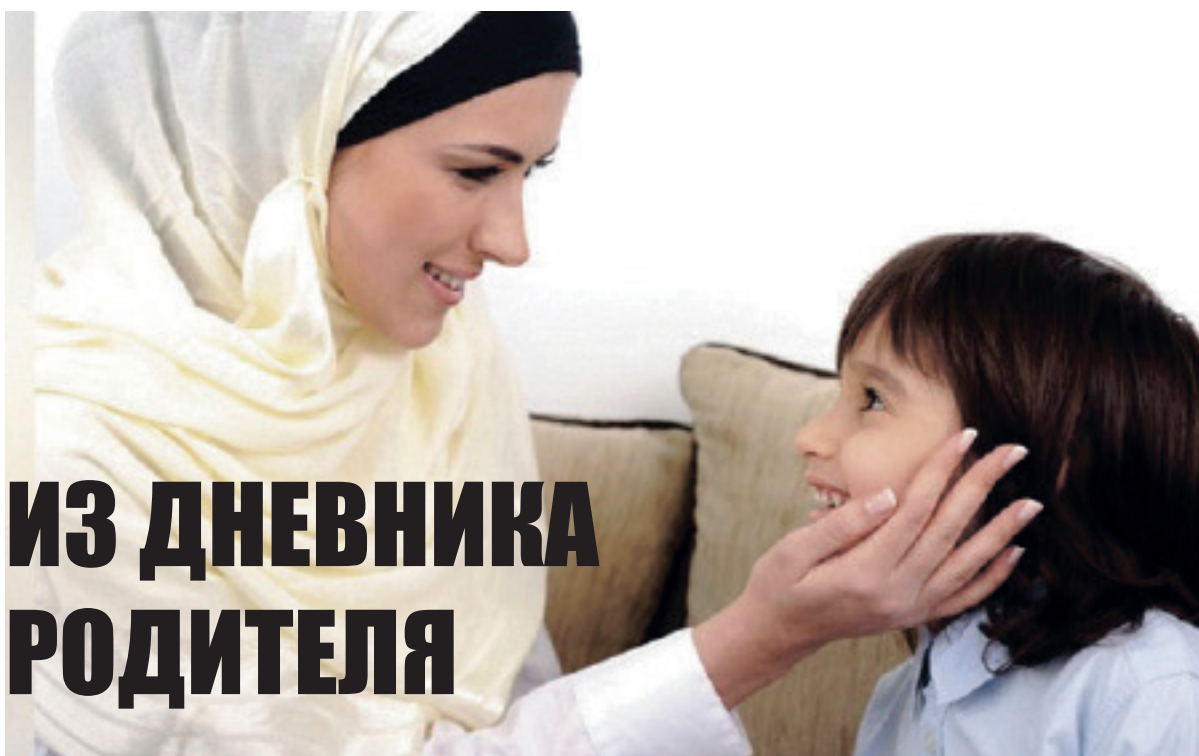
Ата-энелердин эң маанилүү милдеттеринин бири – баланын коопсуздугун камсыз кылуу жана ага ылайыктуу айлана-чөйрө даярдоо. Бирок ар дайым сырткы чөйрө коркунучтуу, чоочун адамдар, кооптуулук жөнүндөгү сүйлөшүүлөр баланын айлана чөйрөгө болгон тынчсыздануусуна, коркуусуна жана үй-бүлөгө болгон көз карандылыгынын күчөшүнө алып келет. Балдар дагы биз сыяктуу эле ар кандай мүнөздөгү адамдар менен таанышып, муну менен өзүнүн өнүгүүсүнө салым кошо алат. Бул кырдаалдын алдына тосмо курбаңыз. Сиздин кылышыңыз керек болгон башкы милдет – балаңыздын ар кандай абалдарга даяр болуусу жана өзүн коркунучтардан коргой ала турган билимге ээ болуусуна жардамчы болуңуз.

Таптакыр ыйлабашы үчүн аракет кылбаңыз

6

Буга байланыштуу көптөгөн каталар кетирилет. Алардын бири: бала ыйлаганда психологиясы жабыркайт деп ойлоо. Кээ бир үй-бүлөлөр да балдарынын бактылуу болуусу же болбосо ызы-чуудан кутулуу үчүн ошол учурда каалаган нерсесин берүүгө мажбур болгондугун айтышат. Чындыгында, үйдө ыйлаган сайын каалаганын алган балдар, коомдук чөйрөгө киргенде каалаганы ала албай калганда көп кыйынчылыктарга дуушар болушат. Бул жагдай балдардын ачуусун келтирип, таарынычты адат кылып алуусуна жол ачат. Бардык балдар оң жана терс эмоцияларын башкара билүү мүмкүнчүлүгүнө ээ.

Жалпысынан, биз бардык ата-энелерден бирдей сөздөрдү жана арыздарды угуп жатабыз. Бул жагдайларды жеңип, аларды чечүү жолдорун табууга болот. Чындыгында, көйгөй ата-энелердин маалымдуулугу менен эле чечилбейт. Көптөгөн ата-энелер билген чындыктарын колдонууда кыйналышат. Балдарды жетиштирүү, тарбиялап өстүрүү-бул өзүнчө бир искусство. Бул жаатта атайын адистерден кеңеш алуу, үй-бүлөнүн кээ бир жагдайлардан оңой чыгуусуна жана балаңыздын денисак өнүгүүсү үчүн маанилүү пункт болуп саналат.

ИЗ ДНЕВНИКА РОДИТЕЛЯ

От рождения до шести лет

Это время, когда нежный росток пробивается сквозь землю, когда закладываются основы личности, привычки и способности. Это время, когда ребёнок, как губка, впитывает в себя всё из окружающего мира. В его сознании остаются глубокие следы. Формируется его собственный мир ценностей. Происходит обретение или потеря человека. И пустоту упущенных возможностей данного периода никто и ничто не в силах будет восполнить. Потом, от шести до двенадцати, распустятся цветы. И всю жизнь мы будем пожинать плоды.

....Всему своё время. Не трудно научиться, трудно забыть то, что знаешь, что впитал в себя с самого детства. Ребёнок за свои первые шесть лет узнаёт столько всего, что все последующие годы приобретения им знаний по сравнению с этими годами почти ничего не значат. Потому ребёнку, который вырос, слушая и видя ложь, прежде всего, трудно говорить о благородстве.

Что думают дети о своих отцах

В 6 лет: "Папа знает все."

В 10 лет: "Папа много что знает."

В 15 лет: "Я знаю то же, что знает папа."

В 20 лет: "Вероятно, отец не очень-то и много."

В 30 лет: "Было бы неплохо посоветоваться с отцом."

В 40 лет: "Что бы там ни было, отец кое в чём смыслит."

В 50 лет: "Отец знает всё."

В 60 лет: "Эх, если бы отец был жив....Я бы с ним посоветовался."

О тонкостях общения

Я показал ему: "Смотри!"

Но, это не значит, что он увидел.

Я рассказал ему всё, что ему следует знать.

Но это не значит, что он услышал.

Он услышал!

Но это не значит, что он правильно понял.

Он понял!

Но это не значит, что принял....

История из жизни

Жили два брата. Один вырос негодяем и преступником, другой стал успешным человеком, своими благими делами достигшим известности. Когда первого судили за большие преступления, ему задали вопрос: -Как получилось, что вы стали преступником?

Он ответил:

-У меня было тяжёлое детство. Мой отец ПИЛ, избивал мою мать и меня. Кем же ещё я мог стать?

Через несколько дней один журналист, узнавший в известном человеке родного брата преступника, обратился к нему с тем же вопросом:

-Вы известны своими достижениями. Как получилось, что вы добились всего этого?

- У меня было тяжёлое детство. Мой отец пил, избивал мою мать и меня. Кем же ещё я мог стать?

Хадисы Пророка Мухаммада (с.а.в)

Пророк Мухаммад (с.а.в) говорил:

"Если кто-либо позовёт к себе ребёнка, пообщав ему что-либо подарить, и не сдержав своё слово, ничего ему не даст, то на счёт этого человека запишется грех лжи." (Ибн Ханбаль 2/452)

Абдуллах бин Амир рассказывал:

"Как-то Пророк (с.а.в) сидел у нас в гостях. Моя мать сказала мне:

-Подойди ко мне, а я тебе что-то дам!

Мухаммад (с.а.в) спросил у моей матери:

-А что ты хотела дать ему?

Она ответила:

-Я хотела дать ему финики!

После того Пророк Мухаммад (с.а.в) сказал:

-Знай, если бы ты не намеревалась действительно дать ему что-либо, на твой счёт был бы записан один грех!" (Абу Давуд "Адаб" 80).

САМОКРИТИКА В ЖИЗНИ МУСУЛЬМАНИНА

Самокритика- это проверка и оценка человеком самого себя, своей натуры, чувств, веры, мыслей и поведения. Самокритика означает своего рода ревизию своей личности, отчёта и последующего привлечения себя к ответу.

Попытаться оценить и изменить себя могут не только индивидуумы, но и группы, организации, и даже целые народы. Например, люди могут переоценивать своё духовные состояние и материальное положение, общества- свою эффективность, организации- цели и средства, народы- своё место на мировой арене и состояние взаимоотношений. С момента возникновения Ислама и до сегодняшнего дня мусульмане также пытались себя проверить и оценить. Ведь этого требует, в первую очередь, Коран. Согласно Священной Книге (Сура «Аль-Кыяма») , которая клянётся упрекающей себя душой, никто не должен даже пытаться говорить, что у него нет изъянов. Ведь плоть человека беспрестанно побуждает его ко злу. Тем, кто в Судный день попытается, не осуждая себя, свалить вину на Шайтана, тот посоветует искать собственные недостатки (Сура «Ибрахим» 14/22).

Прежде всего, человек должен вернуться к своим истокам (Сура «Аль-Анбия» 21/64 , Сура «Ар-Рум» 30/8), посмотреть на себя с намерением исправиться (Сура «Аль-Маида» 5/105) оградиться от ненасытного «Я» (Сура «Аль-Хашр» 59/9) и позаботиться о благочестии собственном прежде, чем призывать к нему других (Сура «Аль-Бакара» 2/44). Наш Пророк (с.а.в) призывал исправлять свои ошибки и призывать к ответу самих себя до того, когда придёт смерть. «Нет большей прозорливости, нежели понимание человеком собственных недостатков.» - говорят в народе.

Такого же отношения к своим ошибкам требовали праведные халифы . Умар (р.а) когда его избрали в качестве халифа, однажды вышел перед мусульманами и произнёс: « О, люди! Что вы будете делать, если я совершу ошибку?». В ответ на это один человек, похожий характером на самого Умара (р.а) волнуясь , показал свою саблю и ответил: « Мы поправим тебя своими саблями.» После такой реакции праведный Умар (р.а) распротёр свои ладони и прочитал следующую молитву: «Хвала Аллаху за то, что у меня есть подданный , который может меня поправить!»

Посмотреть на себя честными и правдивыми глазами, оценить свои поступки гораздо труднее, чем оценивать и критиковать другого человека. Не зря говорят: «Даже если вина-золотой кафтан, никто не захочет его надеть.»

Способность воспринять критику связана с тем, что мы признаем за собой право на совершение ошибок. Понимание этого даёт нам возможность адекватно воспринимать критику.

Видение собственных ошибок, недостатков и отрицательных сторон -некая человеческая добродетель, приобрести которую возможно лишь избавившись от высокомерия и гордыни. Слишком высокая самооценка закрывает путь к исправлению и самосовершенствованию.

Человек должен, в первую очередь, раскрыться перед самим собой и послушать самого себя. «О, глаза, плачущие по другим! Поплачьте немного о себе»(Д.Руми, Маснави) «Проверив себя, ты окажешься от проверки других.» (Д.Руми «Маснави»)- говорил поэт Мавляна.

Недостаточно если человек только видит свои ошибки, и ничего не пытается изменить. Что толку от диагностики без лечения? Человек , который подвергает себя самокритике и спокойно её воспринимает, получает возможность сделать шаг на пути к собственному благо, улучшить свои отношения с окружающими.

Размышляя о критике и самокритике, попробуем ответить сами себе на несколько вопросов:

Можем ли мы временами поспорить сами с собой, можем ли чаще критиковать себя? Даём ли возможность окружающим, за которых отвечаем , в том числе своим супругам и детям, критиковать нас? Могут ли зависимые от нас люди, не испытывая стеснения и неудобств, критиковать некоторые наши недостатки? В состоянии ли мы дать им возможность и силы для этого? Знаем ли мы , что не каждая критика есть попытка очернить, что критика из добрых побуждений является созидательной и плодотворной?

Мы должны очистить и осветлить себя, обращаясь к самокритике и веря в то , что мы небезупречны. Шайтан и наша собственная натура могут обмануть нас, но, двигаясь к собственному совершенству, мы способны находить свои ошибки и исправлять их.

ТЕЛЕФОН МЕНЕН СҮЙЛӨШҮҮ АДЕБИ

Норузбаева Бактыгүл

Телефон адептери Ислам фыкысындагы зыярат, уруксат суроо, баарлашуу жана сүйлөө адептеринин негизинде белгилүү болот. Кандай өлчөмдө, сөздүн түрү, сүйлөшүүнүн сыпаты сыяктуу маалыматтарды камтып, ар бир мусулман колунан келишинче амал кылууга, жашоосуна киргизүүгө милдеттүү. Телефон адептеринин жыйынтыгы келип-келип акырында жумшактык менен сылыктыкка, адептүүлүктүн жогорку даражасына, кулк-мүнөздүн төрөсүнө жетелейт. Анткени Пайгамбарыбыз (с.а.в.) бир хадисинде мындай дейт: **“Кайсы бир иште сылыктык болсо, ал аны кооздойт. Кайсы бир иштен сылыктык кеткен болсо, ал анын көркүн кетирет” (Муслим 6602), “Ким сылыктык менен жумшактыктан куру жалак калган болсо, жакшылыктын баарынан куру жалак калыптыр!” (Муслим 6598-6599).**

1.Номердин тууралыгын тактоо.

Адегенде тергиң келген номердин тууралыгын тактоо. Адашып чалсаң, уктап жатканды беймаал ойготуп же ооруп жатканды беймаза кылып, илимий иш менен алектенип жатканды алагды кылган болосун. Эгер адашып калган болсон “кечиресиз” деген сыйкырдуу сөздү айтып үзүр сура. Ал эми трубканын артында турган тууганым, эгер сага адашып чалып алган болсо ачууланба! Жөн гана “кечиресиз номер туура эмес” деген сөздү колдонсоңуз, өзүңүздүн көңүлүңүздү да сактаган болосуз.

2.Чалуу убактысы.

Чалууга сенде муктаждык жаралса, эсиңден чыгарба, башкалардын да башка нерседе муктаждыгы болуп жаткандыр. Бир жолу чалганың жетиштүү болот. Эгер жооп берилбесе, сенин да ишиң зарыл болсо, анда даарат алып эки рекет намаз окуганчалык убакыттан кийин дагы бир жолу чалсаң болот. А бирок кайра-кайра чала берүү мусулман адебине туура келбеген көрүнүш.

3. Сүйлөшүүнүн мөөнөтү.

Ар бир учурдун өзүнө таандык абалы болоор. Сүйлөшкөн учурунда аны зээриктирип жибербе же көп сүйлөп ага оордук да келтирбе. Колу бош экендигин же убактысы жок экендигин тактап алууң жакшы болот.

4. Салам менен баштоо.

Адегенде салам айтканды, акырында коштошуу саламын айтканды унутпа. Саламдашкан учурда “Ассалааму алайкум” деп айтуу эң чоң сүннөттөрдүн бири.

5. Телефон менен сүйлөшкөндө үндү катуу чыгарып, кыйкырып сүйлөбөө.

Айрыкча ата-эне же ошондой кадырлуу адамдар менен аларга түшүнүктүү, ачык, даана жана так сүйлөө керек. Ошондой эле телефондо бышылдап-күшүлдөбөө, тамак жеп жатып сүйлөшпөө зарыл. Анткени бул инсанга карата урматсыздыктын белгиси болот. Аялзаты телефондо махрам эмес адамдар менен айрыкча эркектер менен сүйлөшкөндө үнүн кубулжутбастан, сулуулугу менен назиктигинин баарын үнүнө чыгарбастан керектүү өлчөмдөгү сөздөрдү сүйлөөсү милдеттүү. Ошондой эле эркектерде да телефондон аялзаты менен сүйлөшүүгө туура келип калса керексиз, ашыкча сөздөн сактануусу кажет.

6. Кээ бир адамдар телефонуна Куран аяттарын же музыканын түрүн коюп коюшат.

Албетте бул туура эмес. Жөн гана телефон чакырыгын колдонгонун жакшы. Куран аяттарын койгон учурда, кээде аяттар окулуп бүтпөстөн, адепсиздик менен телефондон сүйлөшүп башташат. Бул Аллахтын сөзү болгон ыйык Курани Каримге урматсыздыктын белгиси болот.

7. Уят көрүнүштөрдү, ар кандай жыланач сүрөттөрдү телефондо сактоого, башкаларга жеткирүүгө тыюу салынат.

Жамандыкты жеткирүүчү, адам ошол жамандыкты жасаган менен барабар күнөө алары шексиз. Бул тууралуу динибиздин булагы болгон шарият китептери баяндайт.

8. Телефон аркылуу көп унутта калган сүннөттөрдү тирилтүүгө мүмкүн.

Ооруп калган бир туугандын абалын суроо, ата-эненин кабарын билүү, алар менен саламдашып туруу, жакшылыктарга чакыруу, осуят-насаат айтууну телефондун жардамы менен ишке ашырууга болот. Мүмкүнчүлүктү колдон чыгарба. Кээде сенин бир жолку чалууну көп адамдардын үмүт отун жандыруусу мүмкүн экендигин эсиңден чыгарба.

9. Сендеги бир тууганыңдын номери - бул сенин аманатың.

Башка бирөөгө анын уруксаты болмоюнча берүүгө укугуң жок. Аллах Таала аманаттарды сактоого баарыбызды милдеттүү кылган.

Аллах Таалам баарыбызды ак жолдон адаштырбасын. Көзүбүздү арамдан, оозубузду жалгандан сактасын. Жүзүбүздү жарык кылсын, бизге берген ар бир нээматын туура жана пайдалуу жакка колдонуубузду баарыбызга насип кылсын....Амин!

Бала тарбиялоодогу көйгөйлөр

Бабанова Диана

Мээримдүү жана ырайымдуу Аллахтын аты менен баштайбыз! Урматтуу биртууганым, азыркы учурдун эң маанилүү көйгөйлөрдүн бири болгон “баламды кантип тарбиялайм?” деген суроо сизди да кыйнап жүрсө, бул макаланы сөзсүз окуңуз! Эске ала турчу бир жагдай: кантип дегенден мурда бала тарбиялоону качан баштоо керектигин изилдеп көрөлү.

Улуу Аллах Таала Курандын “Муминун” сүрөөсүндөгү 13-14-аятта мындай дейт:

“Андан соң аны (бардык адамзатты) алгач бекем жайдагы (жатындагы) нутфа-бел суу кылдык. Андан соң бел суудан коюуу канды жаратып, коюу кандан мудганы (бир тиштем эт) жараттык. Ошол бир тиштем эттен сөөктөрдү жаратып, ал сөөктөргө эт каптадык, андан соң (ага жан киргизип, алгачкы бир тамчы суудан бүткөндөй) башка керемет жанды пайда кылдык. Жаратуучулардын эң мыктысы – Аллах Улук!”

Бул аятта белгилүү болгондой: Бала эненин курсагында алгачкы 40 күндөн кийин – уюган канга, дагы 40 күндөн кийин – бир эт кесимине окшогон абалга келет. Андан 40 күн өткөн соң – Аллах ага периште жөнөтүп, наристеге **РУХ** берилет.

Бала тарбиясы дегенде баарыбыздын акылыбызга биринчи төрөттөн кийинки, жада калса балабыздын тайтайлап басып, апалап сүйлөп калган учурлары келет. 2-3 жаш же мектеп жашындагы 6-7 жаштарда, акылыбыздын учунан кетпей койбойт. Ал эми динибиз жана изилдөөчүлөр бизге мындай маалыматтар менен бөлүшөт:

Эненин курсагындагы бөбөккө 120 күн болгондо Рух берилет. Бул төртүнчү айга туш келет.

Ошол эле учурда, бул мезгилде бөбөктөрдүн кыймылдоосу да сезиле баштайт. Демек, энелер тарбияны эң кеч бала төрөлө электе, курсактагы төрт айлык кезинен баштоосу керек. Бөбөктөр төрт айдан баштап бардык нерсени сезишет.

Тарбиялоо мезгили

Эненин курсагындагы баланын тарбиясын үч бөлүк менен карап чыксак болот:

- Фытрат; Табият
- Инсандык өнүгүү;
- Зээнди (интеллекти) өнүктүрүү.

Фытрат – жаратылыш, табият дегенди түшүндүрөт. Инсан дүйнөнүн кайсыл жеринде болбосун түсү, улутуна карабай Ислам фытраты (табияты) менен – Аллахтын бардыгын, жалгыз экендигин кабыл кылган абалда төрөлөт. Бирок кийинчерээк чоңойгон жеринин, ата-энесинин, чөйрөсүнүн динине карап өзгөрөт. Пайгамбарыбыз Мухаммад (саллаллаху алайхи ва саллам) бул абалды сонун бир хадиси менен мындай деп ачыктайт: **“Ар бир бала Ислам фытраты (табияты) менен төрөлөт. Кийин аны тарбия кылган ата-энеси яхудийдй,**

христиан болсо христиан, отко сыйынса мажусий кылып чоңойтот».(Бухар, Муслим) Бул жерде көңүл бурула турган эң маанилүү маселе: бала тарбиялоону баштаган үй-бүлө жаратылышыбызга каршы келген кыймыл-аракеттерди жасабоосу керек. Анткени фытратыбыз (табиятыбыз) таптаза. Бирок үй-бүлөлүк маданият, жашоо, абал, диний салттары бири-биринен айырмаланып тургандыгы үчүн кээ бир үй-бүлөлөрдө фытраттын алмашуусу болуп турат.

Фытраттын алмашуусун эки жерден көрсөк болот:

1.Кош бойлуу кезде фытраттын алмашуусу
Аял кош бойлуу кезинде стресске кабылып, арак ичсе жана тамеки чексе – сөзсүз бөбөктүн фытратынын алмашуусу болот. Изилдөөлөргө караганда; апасы арак ичкен ымыркайлардын 100 пайызы, атасы арак ичкен ымыркайлардын 50 пайызы ден соолугу чың эмес, көйгөйлүү абалда төрөлөт.

2.Төрөттөн кийинки убакта фытраттын алмашуусу

Төрөттөн кийинки убакта төмөндөгүдөй өзгөрүүлөр болот: Бала ата-энесинин туура эмес кыймыл-аракеттерин дайыма көрүп турса, анда өзүндө дагы алмашуулар башталат. Анын таптаза фытраты оңой эле алардын таасири алдында калат. Балдар ата-энесинин күзгүсү экендигин эсибизден чыгарбоо керек. Мисалы: атасы телефон чалып, баласы алганда:

-Апаңа берчи бир нерсе айтат элем, – дейт. Аларды уккан апа кечинде күйөөсү менен урушуп калгандыгы үчүн сүйлөшүүнү каалабай, баласына:

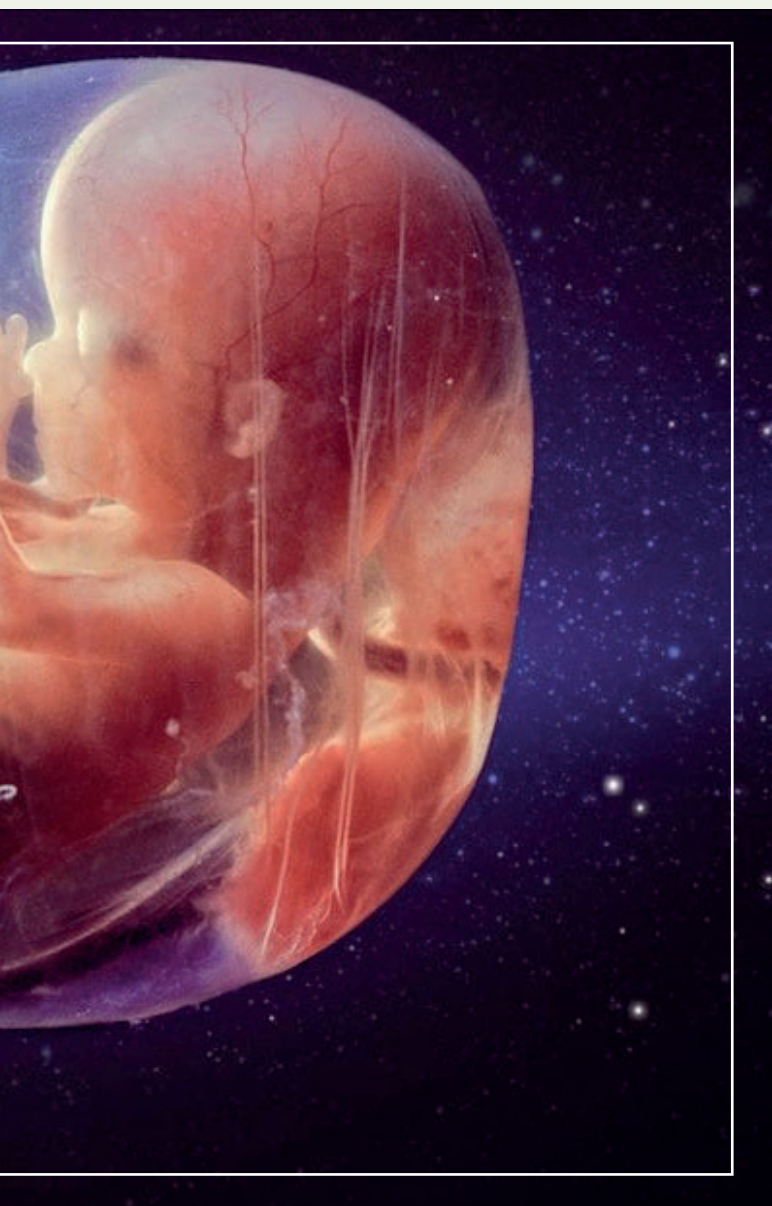
-Мени уктап жатат дегин, уктунбу? – деп, баласынын жалган айтуусуна себепчи болот.

Ал эми бала эч жалган сүйлөөнү каалаган эмес, ата-энеси же болбосо айланадагы инсандар кээде билип туруп, кээде билбестен аны мындай кадамга түртөт. Башкача айтканда, баланын таптаза фытратынын бузулушуна башкы себепчи болот.

Балдардагы таптаза фытратты сактоо үчүн алар төрөлө электе – эне буларды жасоосу абзел:

- Материалдык жана руханий жашоосуна маани берүү;
- Намаздарына көңүл буруу;
- Аз болсо да ар дайым Куран окуп жүрүү;
- Балдар үчүн көп-көп дуба кылуу.

Өз кезегинде, аталар да тарбияга жооптуу экенин унутпай, жубайы кош бойлуу кезинде деги эле бардык учурда ага сүйүү жана жакшы көрүү менен мамиле кылып, аны бактылуу кылчу иштерди жасап, негизгиси адал тамак менен үй-бүлөөсүн багууга милдеттүү.

-муну

Мелек Нур Шахин

Айлана-чөйрөмдө көптөн бери көңүлүмдү бурган бир маселе бар. «Z» мууну деген ата-лыштагы жаштардын инсандар тарабынан ар дайым сынга кабылуусу, тилекке каршы кээ бир ата-энелердин, чоң инсандарыбыздын бизди айрым учурларда эч түшүнбөөсү ж.б.у.с бир канча көйгөйлөр күнүбүздө биз менен чогуу жашалып келет. Мунун башкы себеби эмне болушу мүмкүн? Бул суроого так жооп табууга кызыктым, айланамдагы өзүм теңдүү инсандардын кыялдарын, каалоолорун, муктаждыктарын, кызыгууларын байкап, бир азда болсо пайда алып келсин деген максатта бул макаланы жазууну чечтим. Мындайча айтканда бул эмгегимди «Улууларга өзүбүздү жакшы түшүндүрүү» жазуусу деп да атасак болот.

Баштоодон мурун алгач бир нерсеге токтолгон келет. Албетте ар бир өспүрүмдүн жашоосу, деңгээли, үй-бүлөлүк абалы, ой жүгүртүүсү, алдындагы мүмкүнчүлүктөрү ар башка болуусу мүмкүн. Ал эми бул жерде жазылгандар жаштардын жалпы орток өзгөчөлүктөрүн өзүнө камтыйт. Бирок баары ушундай деп так кесе айтуудан алысмын.

Алгач «Z» мууну деген эмне, ал топко кимдер кирээрине карасак: Бул 1997-2012-жылдар аралыгында төрөлгөн, Кыргызстандын жана бүткүл дүйнө жүзүндөгү бул курактагы бардык инсандарды ичине камтыган б.а учурубуздагы жалпы жаштардын тобуна берилген ат. Негизги өзгөчөлүктөрү-булар физикалык жана материалдык максатка эмес, көпчүлүк бөлүгү ойлорундагы кыялга байланган, тез чечим кабыл алууга жөндөмдүү, аналитикалык ойчулдар. Бир маселенин өтө тез убакытта чечилүүсүн самашат мунун натыйжасында көпчүлүгүнүн мүнөзү чыдамдуулуктан алыс, сабырсыз болот. Команда, топ, көпчүлүк менен эмес жекече өзү иш алып барууну тандашат. «Z» мууну технологиянын аябай өнүккөн учурунда төрөлгөндүктөн, техника алардын жашоосунун эң маанилүү бир бөлүгү

болуп эсептелинет. Бул нерсеге алар оңой эле көнүп кете алат. Медалдын да эки бети бар сыяктуу, бул көрүнүштүн да алар үчүн пайдасы менен бирге олуттуу зыяндары бар. Интернетке, социалдык тармактарга короткон убакыттан улам жаштар коом, ата-эне, айлана-чөйрөсү менен жакындан тыгыз байланыш куруу маселесинде алсыз болушат. Бул нерселер мындан бир канча жыл мурун үй-бүлөсү фейсбук баракчасын колдонууга тыюу салгандыктан, өзүнү муздуу сууга таштаган кыздын окуясына окшош көрүнүштөрдүн көбөйүүсүнө себеп болууда. Интернетке жарыяланган кичинекей нерсенин натыйжасында инсандарды өлүмгө чейин алып барган учурлар арбыды. Буга карабай убакыт өткөн сайын социалдык тармактарга болгон көз карандуулук күн санап өсүүдө. Азыркы жаштардын дагы бир эң чоң көйгөйлөрүнүн бири инсандар менен баарлашуу, сүйлөшүүдөн алыс болуусу. Бул өзүнө ишенимсиздикке алып келет. Мындай учур улуулар тарабынан орой, улууга урмат-сый көргөзө албаган инсан катары каралат. А чындыгында мындай жаштарга индивидуалдуугун баалаган, чыгармачылыгын жана жөндөмдүүлүгүн жогорулатуучу мүмкүнчүлүктөрдү сунуштоо абдан маанилүү. Алардын өз оюнун башкалар тарабынан түшүнүлүүсүнө, ички сезимдеринин туура кабыл алынуусуна чоң муктаждыгы бар. Колдорунда абдан көп мүмкүнчүлүктөрү бар, бирок чечим чыгарууга келгенде аябай кыйынчылыкка дуушар болот. Биздин ата-энелерибиздин учурунда бир маалыматка жетүү аны табуу кыйын болсо, азыркы мезгилде маалыматтын туура экендигин жакшы тактап, тандоо кыйынчылыкты жаратат. Адистер бул тууралуу атайын эксперимент жасап көрүшкөн: Бир базарда адегенде кардарлардын алдына 5 түрдүү кыямды койгон. Кардарлар эч кыйналбастан, оңой эле тандап, кыямдардын баарын сатып алган. Экинчи

жолкусунда ошол эле жерге 24 түрдүү кыямды алып келишкен, бул учурда өтө көп кыям болгондуктан кардарлар түр тарабынан да даамы тарабынан да тандоодо аябай кыйналып, бир чечимге келе албай, узак убакыт убара болушкан. Учурдагы биздин жашообуз да бул мисалга окшош. «Z» муунунун алдында аябагандай көп мүмкүнчүлүктөр бар болгондуктан кайсы тармакты дагы да өркүндөтүп, өздөштүрүү керек экендигин жакшы андап түшүнбөйт. Үйрөнүү ыкмалары кандай экендигине келсек, жаштарыбыз жаттап окуудан алыс, көбүнчө практикалык мүмкүнчүлүк менен иш алып барууга кызыгат. Аларды максатына карай туура багыт алуусуна жол ачып

Сабак учурунда видео көрөт элем же өзүмө жаккан музыканы угат элем. Кийинчерээк биология сабагынын жашообузда канчалык маанилүү экендигин аябай жакшы андап түшүндүм. Бирок бул мезгилде өтө кеч болгон эле. Эгерде башында эле бул сабактын максатын азыркы деңгээлимдей түшүнүп, ошого карата аракет кылып окуганымда бардык нерсе балким дагы да башкача болмок. Бул мисал сыяктуу эгер бир инсан максатты жакшы түшүнбөгөн учурда ал тууралуу эч нерсени кабыл кыла албашы мүмкүн. Азыркы учурда мектепти бүткөн жаш кесип тандоочулар өзү каалабаган, кызыкпаган, ага эч кандай жөндөмү жок окууга тапшы

берүү керек. Жаштар арасында жатталган маалыматтардын жашоомдо эч кандай пайдасы тийбейт деген пикирдеги инсандарды да кезиктирүүгө болот. Себеби азыр интернет желесинде аябагандай көп маалымат болгондуктан, алардын ичинде тамыры булганган, инсанга терс зыян алып келгендер да жетиштүү деңгээлде бар. Көйгөйүбүз-учурда кайсы bilgi биз үчүн пайдалуу, кайсанысында зыянга учурайбыз буларды айырмалап, бөлө албаганыбыз. Мээбиз да ар маалыматтарга толуп натыйжада адамда тез тажoo, чарчоо, ачуулануу сыяктуу жаман адаттардын жаралышына себеп болууда. Баарыбызга белгилүү болгондой бир жыл мурун пандемиядан улам сабактарыбыз онлайн форматта өттү. Бул учурда мен биология сабагынын жашоомо эч кандай пайдасы тийбейт деген ой менен ал сабакка жакшы катышпадым.

рып алып, бул менин жерим эмес, окуудан тажадым жакшысы окууну таштап, башка жумуш менен алектенейин деген жыйынтыкка келген толтура учурларга күбө болобуз. Ошол эле убакта кандай болбосун мен максатыма жетишим керек деп маселенин себептерин, натыйжасын талдап өзүнүн болгон күчү менен аракет кылгандар да бар. Мындай инсандар өздөрүнүн жаратмандуулугу менен жаркын келечегинин пайдубалын мыкты кургандар десек жаңылышпайбыз. Кээ бир учурда илим окутулган жайларда чакыруу кылынып, көңүлдүү кызмат каалаган окуучуларды мугалимдер бөлмөсүнө чакырат. Ушул убакытка чейин чакырууну угар замат дароо кызмат үчүн чуркап келген окуучулардын көпчүлүгү сабактарынан сырткары дагы да башка жумуштарды жасоону каалаган, өзүнү ар тараптан өнүктүрүүгө

аракет жасаган, чоң-кичине, жакшы-жаман жумуш деп ылгабай баарын Аллахтын ыраазычылыгы үчүн жасап, айланасына пайда алып келүүгө ынтызаар жаштар экендигин көрдүм. Тилеке каршы мындай жумуштарды эч каалабай, кайдыгерлик менен жооп берген окуучуларды да кезиктиребиз. Бул кайдыгерлик бир гана окуучулар арасында эмес, билим үйрөткөн мугалимдердин да арасында болгондугу да жан кейитээрлик көрүнүш. Сабак учурунда китеп менен гана чектелүү, бир теманы, же сабак убактысын өз учурундан кечиктирүү окуучуларга терс таасирин тийгизүү менен гана чектелбестен, ал сабактын маани-маңызын, сапатын, өтүмдүүлүгүн да төмөнгө түшүрүп, окуучулардын оюнун ар тарапка чачылуусуна башкы себеп болот. Мисалы, биздин онлайн сабактар учурунда бир мугалимибиз бар эле. Кандай учур болбосун сөзсүз түрдө сабакка ар дайым 5 мүнөт кечигип кирчү. Бул абал ар дайым кайталангандан кийин биз дагы окуучулар сабакка кечигип кирүүнү адат кылып баштадык. Бирок мындай кыймыл аракетибиз биз үчүн жакшы көрүнүш эмес эле. Ал эжеибизди ооба жакшы көрөт элек, бирок ичибизде

ага карата белгисиз бир ачуулануу, эмне себептен мындай кылат деген ар бирибизде бүдөмүк суроолорубуз бар эле. Ушуга байланыштуу дагы бир окуя айтайын: Жакын курбу кызым жума ичинде 2-3 жолу бир курска барууну чечти. Сабагынын убактысы күндүн өтө ысыган мезгили чак түштө экен. Досум күндүн ысыгына карабай, бир канча жолу курска жөө барып, мугалиминин келүүсүн узак убакытка чейин күтүп, акырында ага телефон чалууга аргасыз болот. Эжеи ал күнү аябай чарчаганын, сабак болбой тургандыгын айтат. Ал эми досум кантип ысыкта кыйналып барган болсо, ошол абалы менен үйүнө кайрадан жөө кайтып келди. Дагы бир жолу курска барып кайрадан баягы эжеин таппады, телефон чалганда мугалими эми ал курста иштебей тургандыгын, ал жерден кеткендиги тууралуу кабар берди. Бул мисалды айткандыгымдын себеби: Мындай кырдаал бир гана окуучулар эмес, чоң-кичине дегеле бүткүл инсандар үчүн жакшы көрүнүш эмес. Менин курбу кызым дагы бул окуядан кийин курска эч барбады, азыр дагы ал жакты такыр каалабайт....

(Уландысы кийинки санда)

«Балдар-биздин келечегибиз»

Мамажусупова Нагима

«Балдарыбыз келечегибиз. Туура тарбия-ласак-бактылуу карылыгыбыз. Жаман тарбияласак-шорубуз, көз жашыбыз, өлкө алдында кечирилгис күнөөбүз»-деп Советтик педагог, жазуучу А.С.Макаренко айткандай, баланын өз алдынча калыптануусу, коомдогу орду, мунун бардыгы ата-энеге байланыштуу. Балдар үчүн эң кичине бирок эң күчтүү мектеп бул-үй-бүлө. Анын келечекте кандай адам болоруна эң ириде үйдөгү тарбия чоң роль ойнойт.

Тарбия-бул инсандын адебин жакшыртып, аны жашоодогу эң керектүү адамгерчиликтүү сапаттарга үйрөтөт. Тарбия, адептүүлүк балага үйдөн берилет, ал эми мектептен ага билим гана берилет.

Союз учурундагы балдардын тарбиясы менен азыркы учурдагы балдардын тарбиясын салыштырууга болбойт. Менин жеке пикиримде мурдагы балдардын таалим-тарбиясы, кулк-мүнөзү такыр

башкача болгон. Мунун себеби мурда балдар ата-энеси, чоң атасы, чоң энеси, байке, жеңелери менен бир үйдө чогуу ынтымакта жашагандыгында болуп жүрбөсүн. Анткени балдар ошол чоң ата, чоң энелеринин акыл-насааттарын көп угуп, алардын мыкты тарбиясына сугарылып, өздөрүнөн чоң байкелеринен, эже-жеңелеринен үлгү алып чоңоюшкан.

Балага тарбия берүү жашообуздун бир бөлүгү болгон соң, ага чоң маани берүү абзел. Ал эми бүгүнкү күндө ата-энелердин бардыгы эле үй-бүлө күтүүгө, баланы тарбиялоого даяр эместей. Бардык таалим-тарбия дасторкон четинде башталат дегендей, азыр мурдагыдай үй-бүлө мүчөлөрү чогулуп, дасторкон үстүндө баарлашып чай ичүү азайды. Үй-бүлөлүк китеп окуу жокко эсе болуп калды. Бүгүнкү күндө адамзат руханий баалуулуктардын эмес, акчанын артынан кууп жашап калды. Балдарын чоң энелерине, таенеле

рине же бир жакыныраак туугандарына таштап чет өлкөлөргө жумуш издеп кеткендердин саны көбөйдү. Жаш үйлөнгөн жубайлар ата-энеси менен чогуу турушпай өз алдынча бөлүнүп жашап калышты. Эрте үйлөнүп алышып, кайра бат эле эки ажырым жолго түшкөндөр көбөйдү. Мына ушундай жагдайлардан улам балдар өз ата-энесинин мээримине тойбой, алардын жылуу сөздөрүнө, жылуу мамилесине зар болуп, олку-солку тарбияланып жашоого, келечекке кайдыгер караган балдар өсүп чыга келди. Ата-энеси калтырып кеткен балдардын айрымдары ур-токмокко кабылып, кээ бирлери өз жанын кыйган учурлар да аз эмес. Бүгүнкү күндө балдардын тарбиясынын начарлашына санариптик доордун таасири да өтө чоң. Бул интернеттин заманында балдар оң жагына караганда тескери жактарын көбүрөөк алып жаткандай. Анткени балдар интернет клубдардан чыкпай же колдорунан телефон түшпөй коомго жат болгон көрүнүштөрдү көз көрүнө эле көрүп, ар кандай адам өлтүрүүчү оюндарды ойноп психологиясына доо кетирип жатат. Мындай көрүнүшкө биз ата-энелер кайдыгер карасак балдарыбыздан эртеңки келечекте көрө албай калабыз.

Бардык нерсени балага шылтоологонго да болбойт. Бала-үй-бүлөнүн күзгүсү, суунун тамчысынан күндүн нуру көрүнгөндөй эле ата-энесинин адеп-ахлагы баладан көрүнөт. Балдар ата-энесин карап түздөнүп, чоңоёт. Бекеринен «Ата көргөн ок жанат, эне көргөн тон бычат», «Энесин көрүп кызын ал, эшигин көрүп төрүнө өт»- деген макаалдар айтылбаса керек. Баланын тарбиясы ата-энесинин жүрүш-турушунан калыптанат. Алгачкы сезимтал жылдарын бала ата-энеси менен өткөрөт, алардын сүйлөгөнүн сүйлөп, жасаганын туурайт. Ошон үчүн ата-эне балдарына дайыма үлгү болуп жашашы керек. Азыр ата-энелер өздөрү да балдарынын ордуна бирден телефон кучактап, аны менен алек болуп, балдарына жетишээрлик деңгээлде көңүл бурбай, жыйынтыгында балдарын да телефон менен жашоого аргасыз кылып жатышат.

Ал үчүн ата-энелер эле эмес мемлекет да катуу көзөмөл жүргүзүп, балдардын аң-сезимине тескери таасирин тийгизген сайттарды жабыш керек. Жогоруда учкай айтылгандар медалдын бир бети болсо, медалдын экинчи бетин албетте адеп-ахлагы, тарбиясы, адамдык баам-парасаты бийик ата-энелер жана алардын балдары түзөт. Мындай балдар мыкты тарбияга сугарылып, окууда, жашоодо жакшы жетишкендиктерге жетишип, чоң-чоң ийгиликтерди жаратып жатышат.

Баланы тарбиялоо билимди, өтө кылдаттыкты, мыкты адеп-ахлакты, чеберчиликти талап кылат. Балдарыңдын ыймандуу, намыска бекем, мыкты адамдык сапаттарга ээ болуусун кааласаң, анда ата-энелер эң биринчи өзүңөрдү оңдогула, билим алгыла, балдарыңарга үлгү болгула.

Америкалык психолог Росс Кемпбелдин айтуусу боюнча ата-энинин баласына болгон сүйүүсүнүн формуласы төмөнкүдөй: «Мен өз баламды эч нерседен көз карандысыз, ал гана эмес аны жаман жүрүш-турушуна да карабай ар дайым сүйөм.» «Баланы күзгү менен салыштырууга болот. Ал сүйүүнү чагылдырат, бирок биринчи баштабайт. Эгер баланы сүйүү менен тарбияласаң алар аны кайтарышат. Эгер ага эч нерсе бербесең алар эч нерсе кайтара албайт.» Үй-бүлөлөр дагы бири- биринен айырмаланат. Бирин-бири сыйлаган, түшүнгөн үй-бүлөдө чоңойгон балдар өзүнүн гана ата-энесин, бир туугандарын, башка туугандарын сыйлагандан сырткары өзүнүн теңтуштарын дагы сыйлайт, тегерегиндеги адамдарга да сый мамиле жасайт. Ал эми үй-бүлөнүн мүчөлөрүнүн ортосунда чыныгы жылуу мамиле болбосо анда мындай көрүнүш баланын өөрчүшүнө терс таасирин бербей койбойт. Ата-энин балага коюлган талаптары өздөрүнү жүрүш-турушуна шайкеш болушу керек. Балдарына дайыма Мен сага ишенемин!

Сен акылдуусун!

Сенин колундан бардык нерсе келет!- деп мактап туруу да ашыкчалык кылбайт.

БИТКОИН

Жороева Жамила

Блок чынжыр структурасы менен айырмаланган Bitcoin — бул биринчи крипто акча. Биткоин ошондой эле альтернатив Валютасынын өзгөчөлүктөрүнө ээ санат-риптик Валюта. Бул биз колдонгон сом, доллар жана рублдан айырмаланып, басылып чыгарылган эмес. Анын ойлоп табуучусу катары Сатоши Накамото деген адам же ушундай ник менен бир нече адамдардан турган топ айтылат. Эң алгач биткоин тууралуу "Bitcoin: Peer-to-Peer Electronic Cash System" деген макалада билдирилген. Бул макалада биткоиндин иштөө функ-циясы түшүндүрүлүп, ал Виртуалдык чөйрөдө борбордук бийликтин кереги жок эле төлөмдөрдү жүргүзө алат жана үчүнчү адамга муктажсыз акча жөнөтө алат деген ой айтылган.

Азыркы күндө биткоин дүйнө жүзү боюнча популярдуулукка ээ болуп, биткоин Валюта-сынан түшкөн потенциалдуу киреше мусулман инвесторлорунун да кызыгуусун арттырууда. Бирок криптовалюталарды ошондой эле биткоинди сатуу Услам дининин мыйзамдарына туура келеби? Бул баарынын талкуусун жараткан, эң көп берилген орчундуу суроолордун бири.

Биткоин популярдуу болгондон кийин фратва берип, билдирүү жасагандар да болду. Буга байланыштуу, Услам аалымдарынын көпчүлүгү жана Услам экономистери аны колдонууга болбойт деп билдирүү жасашкан, бирок аны пайдаланууга болот деп ырастагандар дагы бар. Алар биткоин жана ушул сыяктуу криптовалюталарга зекет берүү керектигин да айтышкан.

Ошондой эле, бир катар изилдөөчүлөр тарабынан бул тема тереңирээк жана көп кырдуу изилденип, анын негиздүүлүгү жөнүндө өз пикирин тастыктабастан, дароо чечим чыгарууга эрте экендиги билдирилди. Мисалы: Whats/Arr байланыш тиркемесинде "Услам экономика фроруму" деген аталышта пакистандык шейх Мохаммед Халид Хасени тарабынан негизделген бул тармактагы эксперттер тобу жарыялаган отчеттунда оң же терс пикирлерин ачык билдирген эмес. Отчетто уруксат берген жана уруксат бербегендердин фратвалары каралгандан кийин, изилдөө

виртуалдык валюталарда окшоштору бар биткоинге мүнөздүү экендиги айтылган. Анткени башка криптовалюталар биткоинге окшош болгону менен, алардын сот өкүмүнө таасир эте турган айырмачылыктары бар болгондугу тастыкталган. Күн өткөн сайын биткоинге жол бери-леби же жокпу деген жаңы пикирлер айтылууда. Алардын көз карашындагы негизги ыкмалар жөнүндө түшүнүк берүү үчүн, ушул жерде эки топтун тең чектелген сандагы пикирлерин талкуулоону туура көрдүк.

Биткоинди колдонууга болбойт деген пикир:

Египеттин фратва кеңешинин башкармалыгы. Шефки Убрахим Аллам башкармалыктын атынан жасаган билдирүүсүндө биткоин өтө туруксуз болгондугун жана бул боюнча эч кандай мыйзам жок экендигин белгилеп, биткоин сыяктуу Виртуалдык Валюталарды сатып алуу жана сатуу арам деп жарыялады. Ошондой эле Туркиялык проф. Хайреттин Караман дагы биткоин колдонуу жөнүндө терс пикирин билдирген.

Биткоин колдонууга болот деген пикир:

Сакария университетинин Теология факультетинин окутуучусу Сүлейман Кая Кripto Валюта жөнүндө жазган макаласында бул теманы талкуулаган. Макалада, биткоинди колдонууда фрыкх жаатында эч кандай зыян жок деген пикирин билдирген. Ошондой эле ал акча, товар же каржы активине карабастан, фрыкх жаатында туруктуу экендигин айткан. Жыйынтыктап айтканда Bitcoin жана Ethereum сыяктуу крипто жана Виртуалдык Валюталар көпчүлүк Услам аалымдары тарабынан уруксат берилген эмес. Себеби алардын борбордук ыйгарым укугу жок жана мамлекеттин кепилдиги жок. Ошондой эле, бааны алуу же жоготуу жөнүндө божомолдорго ачык жана акчаны адалдоо үчүн колдонулат.

Исламда коронавирус жөнүндө айтылганбы?

Таштемирова Эркайым

2020–2021–жылдар дүйнө эли үчүн кооптуу кырдаалды өзүнө камтыган, коркунучтуу, өзгөчө жылдардан болду. Көзүбүзгө да көрүнбөгөн кичинекей микрон, баарыбызды тазалыкка үндөп, коомчулукта болуп жаткан ар кандай башаламдыкты бир тартипке алып келди. Муну менен биздин Улуу Жаратуучу астында алсыз кул экенибиз дагы бир жолу тастыкталды. “Дүйнөнү дүңгүрөтөм, кандай план түзгөн болсом, ошол план сөзсүз аткарылат!” – деп маарканган инсандар үчүн чоң сабак болду десек жаңылышпайбыз. Себеби “таажы” вирусу күч алганда баарыбыз сыртка чыга албай, өз үйлөрүбүздө камалып, каалаган жерибизге саякаттап бара албай, каалаган жумушубузду жасай албай аң–таң болдук. Жада калса тууган–урук менен катташуу кесилип, жакындарыбыздан күмөнсүрөп, “үркүл” жүргөндүгүбүз да жалган эмес. Ойлоп карасак, бул Вирус кандайдыр бир мааниде Пайгамбарыбыздын (с.а.В.) сүннөттөрүн баардык үммөткө жана бүтүндөй инсандарга аткарткысы келген сыягы. Себеби таажы вирусунун жайылуусуна бөгөт коюу үчүн, дарыгерлер бизге колубузду бат–баттан жууп туруубуз керек экендигин айтты. А чындыгында, бул сунушту 15 кылым мурда жашап өткөн, окууну жана жазууну билбеген (уммий болгон) сүйүктүү Пайгамбарыбыз (с.а.В.) бүткүл адамзатка билдирбеди беле? Ал (с.а.В.) бир канча хадистеринде ар дайым колубузду, оозубузду, мурдубузду чайкап, күнүнө аз дегенде беш жолу даарат алуубуз керек экендигин айтып, тазалыкка ар бирибизди үгүттөгөн. Күнүбүздө канчалаган сүннөттөргө маани бербей, кайдыгер болуп келгендигибиз ачуу чындык эмеспи. Бирок бул коронавирус оорусу жалпыбызга жеке дене тазалыгыбыздан баштап, бүтүндөй чөйрө тазалыгыбызга чейин үйрөттү деп айта алабыз. Сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад (с.а.В.) бир хадисинде коркунучтуу оорулардын кайдан башталаары тууралуу мындай деген: **“Ичинде жей турган жана иче турган тамактар бар идиштердин бетин жапкыла. Себеби жылдын кайсы бир түнүндө чума (жугуштуу оору) жерге түшөт жана оозу ачык болгон баардык тамак аш идиштерине кирет”.**

Маска тагуу баарыбыз үчүн адатка айланды. Чүчкүргөнүбүздө оозу–мурдубузду жүз аарчы менен жабып же алжок учурда сөзсүз түрдө чыканак менен тосуубуз керек экендиги айтылды.

Ал эми Ислам динибизде чүчкүргөдө же эстегенде оозду толугу менен жабуу керектиги жөнүндө минтип буюрулган: **“Силерден бирөөр эстеген убакта оозун колу менен жапсын. Антпесе зыяндуу нерселер оозуна кирип кетет” (Абу Давуд, Муслим).**

Ошондой эле Пайгамбарыбыз (с.а.В.) жугуштуу оору бар болгон шаарга кирбөөгө, эгер ал жерде болсо эч жакка качпоого буйрук берген. Бир күнү Аз. Умар (р.а.) сакабалар менен Шамга сапарга чыгууга аттанып жаткан учурда, Шам шаарында инсандар үчүн жугуштуу жана өтө коркунучтуу болгон “чума” ооруусунун жайылгандыгы жөнүндө кабар алат. Мындай кабарды уккандан кийин, момундардын башчысы болгон Умар (р.а.) сапарга чыгып–чыкпоодо арасатта калып, бир канча кеңешүүлөрдү жүргүзөт. Бул кеңешмеде тирүүсүндө бейиш менен сүйүнчүлөнгөн сакабалардын бири болгон Абдурахман бин Ауф бул оору тууралуу Пайгамбарыбыз (с.а.В.) мындай дегенин билем деп, төмөндөгү хадисти айткан: тиги жөнүндө минтип буюрулган: **“Эгер бир жерде чума (жугуштуу оору) болгондугун уксаңар ал жерге барбагыла. Силер жашаган жерде чума ооруусу жайылса качайын деп аракет кылбагыла.”** Бул хадис эгер жакшы көңүл коюп караган болсок, күнүбүздө жашап жаткан “карантин” сөзүн баарыбызга эскертип жатпайбы. Демек, Ислам дини бизди ар дайым кандай маселеде болбосун, бир гана туура нерселерге жана пайдалуу иштерге үгүттөп келгендиги айтпасак да белгилүү.

Пайгамбарыбызды (с.а.В.) пайгамбар деп кабыл кылбагандар, жашап жаткан пандемиядан үлгү чыгарып, ыйманга келүүлөрү эң туура кадам болмок. Себеби 15 кылы эрежелерди бизге керээз кылып калтыруусу акылга сыйбаган нерсе. Демек аны пайгамбар кылып, ага бул маалыматтарды берген, бизди өзүбүздөн да жакшы билген Улуу Жаратуучубуз бар. Биз Ага ар дайым, ар бир абалыбызда муктаж экенибизди унутпасак...

Мусулман кылып жаратып, Ислам менен жашаткан Аллах Таалага чексиз шүгүрлөр жана мактоолор болсун...!

Гүлзар

кыз куран курсу

ГҮЛЗАР ДИНИЙ УЮМУНУН АЛДЫНДА ГҮЛЗАР КЫЗ КУРАН КУРСУ АЧЫЛДЫ

КУРАН ҮЙРӨНҮҮНҮ КААЛАГАН
АЙЫМДАРДЫ КУРСКА ЧАКЫРАБЫЗ

1 ЖЫЛДЫК, 5 АЙДЫК
ЖАНА 3 АЙЛЫК КУРСТАР БАР

16 жаштан 70 жашка чейинки
кыз-келиндерди жпана апаларды
кабыл алабыз.

ӨТҮЛҮҮЧҮ САБАКТАР:

Курани Карим, Акыйда, Фыхх, Сиро,
Пайгамбарлар тарыхы, Адеп, Үй-бүлө
жана Бала тарбиясы

КАБЫЛ АЛУУ КҮНДӨРҮ: 25 - 30 АВГУСТ
ДАРЕГИ: БИШКЕК ШААРЫ Ш., И. АХУНБАЕВ К., 227

0557 654 161

GULZARKYZKURANKURSU

Ширин

КОНДИТЕРДИК ФАБРИКА

• • • Ар бир мүнөт тапшыу болсун! • • •

Кыргыз Республикасы Бишкек шаары Гагарина көчөсү 74а

www.shirin.kg

тел: 0 312 21-31-31

www.shirin.kg

тел: 0 312 21-31-31